هل یستوی الذین یعلمون و الذین لایعلمون

پیشگفتار

در آغـاز هـزاره ای هسـتیم کـه هـزارهٔ تکـنولوژی اطلاعـات، تـبادل اندیشـه و چـرخش اطلاعـات نامـیده شـده اسـت. در ایـن عصـر جامعـه ای پیشـرفت خواهـد کـرد کـه بـه اطلاعات غنی تر دست یازد و آگاهی ها و اطلاعـات نـو را بـه سـرعت زمـان دریـابد. تکوین یک نهضـت علمـی، اصـلاح اجتماعـی و تجدیـد حـیات فکـری و معـنوی جـز بـا تکیه براصول و مبانی روشن و خودبـاوری امکـان پذیـر نیسـت. تـبادل اندیشـه و دسترسـی بـه اطلاعـات، زیربـنای موفقیتهای علمی است کـه در سـاختار نهضـت علمـی و اصـلاحات اجتماعـی می تواند منشأ اثر باشد.

یکـی از مهمتریـن عوامـل ساختاری در این زمینه، انتقال اطلاعـات بـا در نظـر گرفتن جنبه های کمّی و کیفی آن مـی باشـد. در همیـن راسـتا، در امـر مستندسـازی، وضـعیت گذشـته مـا مطلوب نبوده و بیشتر اتکا به انتقال اطلاعـات از طـریق شـنیده هـا، گفـته هـا و حـدس و گمانهـا بـوده اسـت تـا براسـاس ثبـت و ضـبط و مستندسـازی امـور. بـی شک تداوم آن با توجه به وضع پرشـتاب اطلاعاتـی آیـنده دچـار چالشـها و مشـکلات فراوانی خواهد بود.

ضـرورت و توجـه بـه این مسائل و نقش مستند سازی و اطـلاع رسـانی موجـب شـده اسـت دفـتر نمایندگـی وزارت علـوم، تحقـیقات و فنّاوری اهـتمام جـدی داشته باشـد و بـا انتشـار فصـلنامه ای با عنوان "نامهٔ علمی هند" اطـلاع رسـانی علمـی و تحقیقاتـی در راسـتای تجـارب علمـی، فعالیـت هـا ، سیاسـت گـذاری هـا و الگوهـای موفـق علمـی و فنـی هندوسـتان را بـه جامعـهٔ علمـی و دانشگاهی کشور عزیزمان تقدیم نماید.

در همیـن راسـتا، سالهاسـت کـه در چهـارچوب روابـط علمـی، آموزشـی و تحقیقاتـی ایـران و هندوستان مبادله دانشـجو بیـن دو کشـور صـورت مـی پذیـرد. در حـال حاضـر جمـع کثـیری از فـارغ التحصـیلان دانشـگاهها و مراکـز آمـوزش عالـی هندوسـتان در دانشـگاههـا و یـا سـایر مؤسّسـات علمـی، اداری و پژوهشی ایران مشغول

بـه کـار بـوده و تعـداد زیـادی نـیز در رشـته هـای کشـاورزی، پزشـکی، علـوم پایه، فنی و علوم انسانی در دانشـگاه‌هـای مختلف هند مشغول به تحصیل می‌باشند. متأسـفانه بـا وجـود گذشـت سـالها از اعـزام دانشـجو بـه هـند، هـنوز تعداد زیادی از هموطنان ما اطّلاع دقیقی از کیفیّـت تحصـیل و چگونگـی ورود بـه دانشـگاه‌های هـند را ندارنـد. اغلـب مشـاهده مـی‌شـود متقاضـیان تحصـیل در کشـور هـند، بـه دلیل پیچیدگی نظام اداری و سیسـتم آموزشـی ایـن کشـور و همچنین عدم آگاهی از نحـوهٔ اخـذ پذیـرش و یا ویزای تحصیلی با مشکلات ناخواسـته‌ای مواجـه مـی‌گـردند کـه در برخـی مـوارد موجـب محرومیـت از تحصـیل و یا طولانی شدن زمان تحصیل آنان می‌گردد.

دفـتر نمایندگـی وزارت علـوم، تحقـیقات و فـنّاوری و وزارت بهداشـت، درمـان و آمـوزش پزشـکی در هـند بـه عـنوان مرکـز ارتـباط مـیان دانشـجویان ایرانـی و دانشـگاه‌هـای هـند، همـواره سـعی داشـته تسـهیلاتی را بـرای دانشـجویان و متقاضـیان تحصـیل در هـند فـراهم آورده و مشـکلات آنـان را در حـدّ تـوان برطرف سازد.

مجموعـه‌ای کـه پـیش روی شماست، حاصل تجربیاتی اسـت کـه ایـن نمایندگـی طـی سـالها و در اثـر تمـاس مسـتقیم بـا دانشـجویان و ملاحظه مشکلات آنان کسب کـرده اسـت. هـدف از ارائهٔ این مجموعه، معرفی کشور هـند نمـی‌باشـد، بلکـه سـعی گردیده مهمترین مسایل و نـیز در حـد تـوان واقعیّـت‌هـای موجـود برای متقاضیان تحصـیل در دانشـگاه هـای هـند مـنعکس گـردد. امـید اسـت ایـن مسـتندات، زمینـه انتقال تجربیات و اطلاعات صحیح و در نهایت بهینه سازی وضعیت موجود باشد.

موجـب امتنان خواهد بود چنانچه خوانندگان عزیـز بـا انـتقادات، پیشـنهادات و نظـرات اصلاحی خود، ما را در تکمیل و پربارتر نمودن این مجموعه یاری نمایند.

ومن ا... التوفیق

دکتر ابراهیم حاجی زاده
نمایندهٔ وزارت علوم ، تحقیقات و فنّاوری
و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
در هند و کشورهای شبه قاره
دهلی نو- ۱۳۸۰

فصل اول

هندوستان در یک نگاه

۱. موقعیّت سیاسی و جغرافیایی هند:

کشور پهناور هند، در جنوب قارهٔ آسیا قرار دارد. این کشور در زبان فارسی، «هند یا هندوستان»، در زبان انگلیسی، «ایندیا» (INDIA) و در زبان سانسکریت، «بهارت وَرشَا» (Bharatvarsha) خوانده می‌شود. هند به صورت شبه جزیره‌ای مثلثی شکل است که قاعدهٔ آن به شمال کوه‌های هیمالیا، ضلع شرقی آن به خلیج بنگال و ضلع غربی آن به دریای عمان و رأس آن در جنوب، به اقیانوس هند منتهی می گردد. هند از شمال غربی به کشور پاکستان، از شمال به کشورهای چین، بوتان، نپال و منطقهٔ تبّت، از شرق به کشور میانمار (برمهٔ سابق) و از جنوب و جنوب غربی به اقیانوس هند محدود می‌شود. کشور بنگلادش، که در منتهی الیه جنوب شرقی هند واقع شده، از همه طرف توسط هند احاطه شده و این کشور تنها در شرق، مرز بسیار کوچکی با میانمار دارد. هند در جنوب، از طریق تنگهٔ پاکبا با کشور سریلانکا (سیلان سابق) همسایه است. وسعت این کشور (به استثنای مناطقی از کشمیر که در اختیار پاکستان و چین است) ۳,۱۶۵,۵۹۶ کیلومتر مربع می‌باشد. جمعیّت هند برابر آخرین سرشماری سال ۲۰۰۱، یک میلیارد و بیست و هفت میلیون اعلام گردیده است. زبان رسمی هند «هندی» با خط دیوانگیری است که ۳۰٪ جمعیت هند با آن تکلّم می کنند. با وجود این، قانون اساسی هند، ۱۶ زبان دیگر از قبیل آسامی، بنگالی، گجراتی، کانارایی، کشمیری، کوکانی، مالایالم، مانی‌پوری، نپالی، اوریا، پنجابی، سانسکریت، سندی، تامیل،

تـیلگو و اردو را نـیز بـه رسـمیت شـناخته اسـت. زبـان انگلیسـی کـه از سـالها قبل از استقلال هند زبان اداری و رسـمی هـند بـوده، پـس از استقلال (۱۹٤۷) نیز موافقت گـردید بـه مـدّت ۱۵ سـال دیگـر بـه عـنوان زبان اداری باقی‌بمـاند. ولـی در حـال حاضـر، تقریباً کـل آموزش عالـی و قسـمت اعظـم مکاتـبات اداری ایـن کشـور به زبان انگلیسی صورت می گیرد.

هندوسـتان، در سـال ۱۹٤۷ مـیلادی اسـتقلال خـود را بـه دسـت آورده و از همـان زمـان تاکـنون، عضـو کشـورهای مشـترک المنافع و عضو سازمان ملل متّحد مـی‌باشـد. حکومـت هـند جمهـوری پارلمانـی اسـت و به صورت فدرال اداره می‌شود.

هـند، داری ۲۸ ایالـت (states) و ۷ مـنطقهٔ مـتّحد (فـرمانداری کـل) مـی‌باشـد. بالاتریـن مقـام رسـمی کشـور هـند، رئـیس جمهـور و در ایالت ها، استانداران (governors) مـی‌باشـند کـه توسّط رئیس جمهور هند تعییـن و بـا فـرمان وی بـه محـل مأموریّـت اعـزام مـی‌شـوند. هـر ایالـت، دارای شـورای ایالتـی و کابینـهٔ ایالتـی مسـتقل مـی‌باشـد و ریاسـت کابینـهٔ ایالتـی بـا سـروزیر ایالتـی (Chief Minister) اسـت. ریاسـت دولـت مرکـزی هـند، متشـکل از کابینـهٔ وزیـران، بـا نخسـت وزیـر هـند مـی‌باشـد کـه از طریق رأی مستقیم مـردم انـتخاب مـی گردد. وزیران دولت مرکزی، لزوماً بـاید نمایـندگان مجلـس هـند بوده و یا ظرف شش ماه از انتصـاب بـه سـمت وزارت از یکـی از حـوزه‌هـای انتخابیه به نمایندگی مجلس برگزیده شوند.

قـوّهٔ مقنـنهٔ هـند، متشـکّل از دو مجلـس قـانونگذاری بـه نـام‌هـای «لـوک سـابا» (Lok Sabha) و «راجیَا سابا» (Rajya Sabha) مـی‌باشـد . نمایـندگان مجلـس اوّل (معـروف بـه پارلمـان هـند) بـا رأی مسـتقیم مـردم و نمایـندگان مجلـس اعلـی (راجـیا سـابا) بـه طـور غیرمسـتقیم توسّـط نمایـندگان مجـالس ایالتـی بـرای مدّت شش سال انتخاب می‌شوند.

برابـر قـانون اساسـی هـند، کـه در سـال ۱۹٤۹ مـیلادی تصـویب و از سـال ۱۹۵۰ بـه اجـرا درآمـده اسـت، هـند کشـوری سـکولار (secular) بـوده و هـیچ مذهبـی بـه عـنوان مذهـب رسـمی در قـانون اساسـی ایـن کشور بـه رسـمیّت شـناخته نشـده است. با این حال، هند دارای تـنوّع مذهبـی چشـمگیری مـی‌باشـد. قریـب ۸۰٪ مـردم هـند، پـیرو آیـین هـندو و ۱۲٪ تـا ۱۵٪ تـابع دیـن اسلام هسـتند کـه از ایـن حیـث مسـلمانان بزرگتریـن اقلیّـت مذهبـی هـند مـی‌باشـند. سایر ادیان و مذاهب عمدهٔ هند عبارتند از: مسیحیّت، بودایی، سیک، جِین و زرتشتی.

هـند، از آب و هـوای متـنوّع و متغیر بـرخوردار اسـت. شـمال ایـن کشـور بـه علّـت مجـاورت بـا سلسـله جبال هیمالـیا دارای آب و هـوای سـرد و کوهسـتانی اسـت. آب و هـوای مرکـز هـند و حوزهٔ سند و گنگ معتدل و فـلات جـنوب هـند دارای آب و هـوای گـرم و حاره‌ای

می‌باشد. در مجموع، هند از لحاظ آب و هوا دارای چهار فصل می‌باشد: فصل سرد از اوایل دسامبر تا اواخر مارس، فصل گرم از آوریل تا مه، فصل معتدل همراه با ریزش باران‌های موسمی از ژوئن تا سپتامبر و فصل معتدل و خشک از سپتامبر تا آخر نوامبر.

پول رایج هند روپیه (Rupee) است. هر روپیه معادل ۱۰۰ پیسه (Paise) و تقریباً ۴۷ روپیه معادل یک دلار آمریکا می‌باشد (این نرخ ثابت نبوده و تابع نوسانات اقتصادی و ارزی می‌باشد).

۲. موقعیت علمی هند:

کشور هند، در نیم قرن اخیر به پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه‌های مختلف علمی و فنّی نایل آمده است. این کشور در حال حاضر با داشتن بیش از ۲۷۳ دانشگاه معتبر[1]، ۱۱۸۳۱ کالج و مرکز آموزش عالی و ۷۰۰ مرکز تحقیقات علمی، مقام نخست را در بین کشورهای در حال توسعه و مقام پنجم را در سطح جهان دارا می‌باشد. به رغم اختلاف فاحش بین توان اقتصادی آمریکا و هند، این کشور در ۵۰ سال اخیر از لحاظ توسعهٔ مراکز آموزش عالی و حجم تحقیقات علمی، رشدی معادل ایالات متّحده آمریکا داشته است به گونه‌ای که هند در حال حاضر سوّمین قدرت تحقیقاتی جهان به شمار می‌آید[2].

نظام آموزش عالی کشور هند، دارای ارزش و اعتبار بین‌المللی می‌باشد. مدارک دانشگاه‌های معتبر هند مورد قبول دانشگاهها و مراکز معتبر علمی جهان است. در حال حاضر، جمع کثیری از دانش آموختگان دانشگاه‌های هند در سرتاسر جهان در مؤسّسات معتبر علمی و تحقیقاتی مشغول به کار می‌باشند.

همه ساله نیز تعداد زیادی از اساتید دانشگاه‌های هند به عنوان استاد میهمان جهت تدریس به دانشگاه‌های کشورهای مختلف جهان اعزام می‌شوند.

کشور هند در حال حاضر، یکی از تولیدکنندگان عمدهٔ نرم‌افزارهای کامپیوتری در جهان است. هند، مجهز به سیستم‌های ماهواره‌ای در زمینهٔ تحقیقات کشاورزی، هواشناسی، مخابراتی و نظامی می‌باشد. هند، در استفاده از شبکه اطّلاع رسانی بین‌المللی (Internet) موفقیّت چشمگیری داشته و در حال حاضر تقریباً کلیّهٔ مراکز آموزش عالی این کشور مجهز به سیستم کامپیوتری می‌باشند.

---

[1] - *Universities Hand Book*, 29th edition (2001), published by Association of Indian Universities.

[2] -Altbach Philip G., "The Dilemma of Change in Indian Higher Education Global Civilization and Cultural Roots", in INDIA 2000, (eds.) S P Gangully and Pramed Talageri, p.79, New Delhi.

در سال ۱۹۸۵ میلادی، هند به منظور متمرکز ساختن کلیّهٔ فعّالیّت‌های آموزشی، پرورشی و فرهنگی خود، وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسّسات موازی را که به امر آموزش و فرهنگ اشتغال داشتند در یکدیگر ادغام نموده و وزارتی به نام «وزارت توسعهٔ منابع انسانی» با نام اختصاری "MHRD" تأسیس نمود. هدف این وزارتخانه، توسعهٔ استعدادهای انسانی در تمام سطوح علمی، آموزشی و فرهنگی در چهارچوب برنامه‌های پنج سالهٔ توسعه این کشور می‌باشد. هم اکنون، بالاترین مرجع اداری در نظام آموزشی هند «وزارت توسعهٔ منابع انسانی» این کشور می‌باشد.

فصل دوم

نظام آموزشی هند، نحوهٔ ارزشیابی مدارک تحصیلی هند در ایران

۱. نظام آموزشی هند:

تحصیل در کشور هند، از سن پنج سالگی آغاز و به سه مرحلهٔ ابتدایی، متوسّطه و عالی تقسیم می‌شود: دو دورهٔ ۵ ساله (ابتدایی و متوسّطه) و یک دورهٔ ۲ ساله تکمیلی. در مجموع، دورهٔ تحصیلات ابتدایی و متوسطه ۱۲ سال به طول می‌انجامد.

الف: مقاطع تحصیلات دانشگاهی

۱. برای ورود به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی هندوستان، داشتن مدرک دبیرستان (۲+۱۰) Intermediate Certificate (دوازده سال تحصیل) الزامی است.

۲. نظام تحصیلی در اکثر دانشگاههای هندوستان، سالیانه و در تعداد کمی از دانشگاهها ترمی می باشد.

۳. دیپلم (Diploma) که پس از دو تا سه سال تحصیل بعد ازدیپلم متوسطه اخذ می شود. این دوره تنها در کالجها یا انستیتوها گذرانده می شود.

٤. لیسانس یا کارشناسی (Bachelor) سه تا پنج سال بعد از دیپلم متوسّطه (۲+۱۰) است.

٥. فوق لیسانس یا کارشناسی ارشد (Master) دو تا سه سال بعد از لیسانس

٦. دورهٔ M.Phil. (Master of Philosophy) یک تا دو سال تحصیل (گذراندن واحد) و تحقیق (گذراندن پایان نامه) بعد از Master می باشد. این دوره پیشنیاز دورهٔ دکترا در برخی از دانشگاههای ممتاز هند است.

۷. دورهٔ دکتری (Doctor of Philosophy (Ph.D. که با توجه به رشته های مختلف، بطور معمول سه تا پنج سال به طول می انجامد.

۸. دورهٔ فوق دکتری (Post Doctorate Fellowship (P.D.F، این دوره به صورت خاص و در رشته‌های معدود در دانشگاه‌های معتبر هند ارائه می‌شود که در هر مورد تابع ضوابط مقرّرات خاص همان رشته می‌باشد.

ب: مالکیت و ادارهٔ دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هند

در هندوستان چهار نوع مؤسسهٔ آموزش عالی دائر می باشد:

۱. دانشگاه‌ها، انستیتو ها و مراکز تحقیقاتی که از طرف دولت مرکزی اداره می‌شوند.

۲. دانشگاه‌ها، انستیتو ها و مراکز تحقیقاتی که از طرف دولت ایالتی اداره می‌شوند.

۳. کالج هایی که وابسته به دانشگاه ها هستند.

٤. کالج هایی که کاملاً خصوصی هستند.

۵. تقریباً ۱۵ تا ۲۰ درصد کالج‌های هند دولتی و بقیّه به صورت خصوصی اداره می‌شوند. کلیّهٔ کالج‌های خصوصی هند باید تحت نظارت یک دانشگاه دولتی فعّالیّت نمایند.

از نظر وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هند به ۳ گروه، درجه یک (ممتاز)، درجه دو (خوب) و درجه سه تقسیم می‌شوند که فهرست اسامی آن ها در فصل نهم درج شده است.

۲. نحوهٔ ارزشیابی مدارک تحصیلی هند:

مدارک دانشگاه‌های هند مانند سایر مدارک دانشگاه‌های خارج از کشور براساس نوع رشته، کیفیّت آموزش و موقعیّت مؤسّسهٔ آموزشی برابر ضوابط و مقرّرات آموزش عالی در ایران ارزشیابی می گردد.

۱. مدارک Diploma و Bachelor دو ساله صادره از مراکز آموزش عالی معتبر هند، در صورت دارا بودن دیپلم متوسّطه (۲+۱۰) کاردانی ارزشیابی می‌شود.

تبصره: دوره‌های تکمیلی و یا کوتاه مدّت؛ مانند: Course Contents تأثیری در ارزشیابی مدارک فوق نخواهد داشت.

۲. مدارک کارشناسی (Bachelor) سه تا پنج ساله در صورت دارا بودن دیپلم کامل متوسّطه (۱۰+۲) از دانشگاه‌های گروه ۱، ۲ و ۳ کارشناسی ارزشیابی می‌شود.

۳. مدارک کارشناسی ارشد (Master) دو تا سه ساله از دانشگاه‌های گروه ۱ یا ۲ با شرط داشتن مدرک کارشناسی، به عنوان کارشناسی ارشد در رشتهٔ مربوطه ارزشیابی می‌شود.

٤. مدارک Ph.D. از دانشگاه‌های گروه ۱ و ۲ با شرط داشتن مدرک کارشناسی ارشد در رشتهٔ مربوطه دکتری ارزشیابی می‌شود.

تبصره: مدارک موضوع بندهای ۳ و ٤ از دانشگاه‌های گروه ۳، ورودی بعد از آگوست ۱۹۹٦ میلادی غیرقابل ارزشیابی بوده و ورودی‌های قبل از آگوست ۱۹۹٦، کماکان با چاپ مقاله در مجلات معتبر قابل ارزشیابی می‌باشد، در غیر اینصورت مدارک یاد شده، معادل ارزشیابی می شوند.

۵. مدارک اخذ شده از دانشگاه‌های گروه ۱ و ۲ در مقاطع کارشناسی ارشد (Master) و دکترا (Ph.D.) در صورتی که مدارک تحصیلی قبلی آنان از سایر دانشگاه‌ها اخذشده باشد قابل ارزشیابی است.

٦. تحصیلات مکاتبه‌ای (Correspondence)، متفرّقه (External)، کلاس شبانه (Evening Course)، خصوصی (Private) و غیرحضوری قابل ارزشیابی نمی‌باشد.

۷. مدارک فارغ‌التحصیلان ایرانی در رشته‌های زبان و ادبیّات فارسی با امتحان ارزشیابی می‌شود.

فصل سوم

نحوهٔ اخذ پذیرش از دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی هند

اخـذ پذیـرش در رشـته هـای اولویـت دار دانشـگاه‌هـای هند، برخلاف تصوّر عموم، کار چندان آسانی نیست. به دلیل کـثرت متقاضـیان هـندی و اولویّـت دانشـجویان کشـورهای مشـترک المـنافع و همچنیـن کشـورهای طـرف قـرارداد آموزشـی بـا هـند، عمـلاً سـهمیّهٔ بسـیار محـدودی در رشـته های اولویت دار برای سایر کشورها در دانشگاه‌های معتبر هند درنظر گرفته می‌شود.

شـرایط و مـدارک لازم جهـت اخـذ پذیـرش از دانشـگاهها و مراکز تحقیقاتی معتبر هندوستان در مقطع کارشناسی:

- **شرایط لازم:**

۱- معـدل دروس اختصاصـی متقاضـی در مـرحلهٔ دیـپلم و پـیش دانشـگاهی با توجّه به گرایش تحصیلی، باید بالاتر از ٦٠٪ باشد.

۲- آشنایی کامل به زبان انگلیسی در مهارت‌های سه گانه (مکالمه، نگارش و درک مطلب) داشته باشد.

- **مدارک لازم:**

۱- تـرجمهٔ رسـمی ریـز نمـرات و مـدارک مقـاطع دبیرسـتان و پـیش دانشـگاهی بـا تأیید مراجع صلاحیت دار در ایران و سفارت هند در تهران

۲- ترجمهٔ رسمی شناسنامه به انگلیسی

۳- تصویر صفحات نوشته شده گذرنامهٔ متقاضی و همراهان

٤- شش قطعهٔ عکس ٤×۳

٥- انتخاب رشته و گرایش تحصیلی

٦- در صورت وقفهٔ تحصیلی، ارائهٔ گواهی آموزشی و تحقیقاتی از محل کار

۷- آدرس، تلفن، فاکس، E-mail محل کار و اقامت

تذکر ۱: فرم پذیرش در اغلب دانشگاه‌های هند در ماه‌های February و March توزیع و نتیجهٔ پذیرش در ماه‌های July و August اعلام می‌شود.

تذکر ۲: هزینهٔ فرم پذیرش در برخی از دانشگاه‌های هند بین ۱۰ تا ۵۰ دلار می‌باشد.

تذکر ۳: در سیستم آموزش عالی هند، تنها ۱۲ سال تحصیل جهت اخذ پذیرش در دورهٔ کارشناسی ملاک خواهد بود. دیپلم بدون پیش دانشگاهی در نظام جدید، ۱۱ سال تحصیل محسوب شده و جهت ورود به دانشگاه کافی نمی باشد.

شرایط و مدارک لازم جهت اخذ پذیرش از دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی معتبر هند در مقطع کارشناسی ارشد

❑ شرایط لازم:

۱. معدل دورهٔ کارشناسی بالاتر از ٦۰٪

۲. آشنایی کامل به زبان انگلیسی در مهارت های سه گانه (مکالمه، نگارش و درک مطلب)

❑ مدارک لازم:

۱. مشخصات دیپلم و پیش دانشگاهی متقاضی (سال و محلّ اخذ، رشتهٔ تحصیلی، معدل کتبی و کل)

۲. ترجمهٔ رسمی ریزنمرات و مدارک دورهٔ کارشناسی با تأیید مراجع صلاحیت دار در ایران و سفارت هند در تهران.

۳. ترجمهٔ رسمی شناسنامه به انگلیسی

٤. تصویر صفحات نوشته شده گذرنامهٔ متقاضی و همراهان
٥. شش قطعهٔ عکس ٤×٣
٦. انتخاب رشته و گرایش تحصیلی
٧. ترجمهٔ انگلیسی سرفصل دروس گذرانده شده در مقطع کارشناسی (برای برخی از رشته‌ها)
٨. در صورت وقفهٔ تحصیلی، ارائهٔ گواهی آموزشی و تحقیقاتی از محلّ کار
٩. آدرس، تلفن، فاکس، E-mail محلّ کار و اقامت

تذکر ۱: فرم پذیرش در اغلب دانشگاههای هند در ماه های فوریه و مارس توزیع و نتیجهٔ پذیرش در ماه های جولای و آگوست اعلام می شود.

تذکر ۲: هزینهٔ فرم پذیرش در بعضی از دانشگاههای هند بین ۱۰ تا ۵۰ دلار می باشد.

شرایط و مدارک لازم جهت اخذ پذیرش از دانشگاه ها و مراکز تحقیقاتی معتبر هند در مقطع دکتری برای رشته های غیر پزشکی

❑ شرایط لازم:

١. معدل دورهٔ کارشناسی ارشد بالاتر از ٦٠٪
٢. آشنایی کامل به زبان انگلیسی در مهارت های سه گانه (مکالمه، نگارش و درک مطلب)

❑ مدارک لازم:

١. اطلاعات دیپلم و پیش دانشگاهی متقاضی (سال و محلّ اخذ، رشتهٔ تحصیلی، معدل کتبی و کل)
٢. ترجمهٔ رسمی ریزنمرات و مدارک دورهٔ کارشناسی و کارشناسی ارشد با تأیید مراجع صلاحیت دار در ایران و سفارت هند در تهران
٣. تصویر صفحات نوشته شده گذرنامهٔ متقاضی و همراهان
٤. ترجمهٔ رسمی شناسنامه به انگلیسی
٥. شش قطعه عکس ٤×٣
٦. انتخاب رشته و گرایش تحصیلی

۷. عنوان و موضوع پروژهٔ تحقیقاتی مورد نظر (پروپزال ـProposal) در حدود ۲ تا ۵ صفحه به زبان انگلیسی مشتمل بر:

- مقدمه
- علّت انتخاب موضوع تحقیق
- اهمیّت موضوع تحقیق
- مروری بر مطالعات گذشته در موضوع تحقیق
- کاربردهای نتایج تحقیق
- روش تحقیق
- منابع و مراجع مورد استناد

۸. حداقل دو معرّفی‌نامه از اساتید دانشگاه‌های ایران در رشتهٔ مربوطه که شایستگی و توان علمی متقاضی را برای ادامهٔ تحصیل در دورهٔ دکتری تأیید نمایند.

۹. در صورت داشتن وقفهٔ تحصیلی، ارائهٔ گواهی آموزشی و یا تحقیقاتی از محلّ کار

۱۰. در صورت عضو هیأت علمی بودن، گواهی سابقهٔ تدریس در دانشگاه با ذکر نوع همکاری (رسمی، پیمانی و قراردادی) گروه و گرایش‌های کاری، مدّت همکاری (شروع و پایان)

۱۱. در صورت عضو هیأت علمی بودن، گواهی موافقت دانشگاه برای ادامهٔتحصیل به مدّت سه سال

۱۲. آدرس، تلفن، فاکس، E-mail محلّ کار و اقامت

۱۳. ارائهٔ سابقهٔ علمی، آموزشی و تحقیقاتی (Curriculum Vitae) متقاضی

تذکر ۱: اغلب دانشگاه‌ها و مؤسّسات تحقیقاتی معتبر هند هر سال دوبار (ماه‌های آوریل و اکتبر) و در برخی فقط یکبار (ماه آوریل) درخواست‌ها را جهت اخذ پذیرش بررسی می‌نمایند.

تذکر ۲: هزینهٔ فرم پذیرش در بعضی از دانشگاه‌های هند بین ۱۰ تا ۵۰ دلار می‌باشد.

شهریه و هزینهٔ تحصیل در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هند برای رشته های غیر پزشکی

❑ دانشگاه‌های کشاورزی وابسته به دولت

الف: کارشناسی و کارشناسی ارشد ۳۰۰۰ دلار برای هر سال

ب: دکتری ٤٠٠٠ دلار برای هر سال

- **انستیتوهای تکنولوژی هند – دهلی، بمبئی، مدرس، گوواهاتی، کانپور و کاراکپور**

الف: کارشناسی و کارشناسی ارشد ٥٠٠٠ دلار برای هر ترم

ب: دکتری ٥٠٠٠ دلار برای هر ترم

- **انستیتو علوم هند**

الف: کارشناسی و کارشناسی ارشد ٣٠٠٠ دلار برای هر سال

ب: دکتری ٤٠٠٠ دلار برای هر سال

- **دانشگاه رورکی**

الف: کارشناسی و کارشناسی ارشد ٢١٥٠ دلار برای هر ترم

ب: دکتری ٣١٠٠ دلار برای هر ترم

- **دانشگاه جواهر لعل نهرو- دهلی نو**

الف: کارشناسی و کارشناسی ارشد ٥٠٠ دلار برای هر ترم

ب: دکتری ٦٠٠ الی ٨٠٠ دلار برای هر ترم

- **سایر دانشگاه های دولتی: برای رشته های علوم انسانی، علوم پایه و هنر**

الف: کارشناسی و کارشناسی ارشد ٥٠٠ –٣٥٠ دلار برای تمامی دوره

ب: دکتری ٥٠٠ دلار برای تمامی دوره

- **کالج‌های خصوصی مهندسی**

الف: کارشناسی ١٦٠٠٠- ٢٠٠٠٠ دلار برای تمامی دوره

ب: کارشناسی ارشد ٨٠٠٠ دلار برای تمامی دوره

مقاطع تحصیلی برای رشته های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی:

الف- پزشکی عمومی M.B.B.S با یک سال کارورزی، ٥ ساله

ب- دندانپزشکی B.D.S با یک سال کارورزی، ٤/٥ ساله

ج- دارو سازی B.PH با یک سال کارورزی، ٤ ساله

د- تخصّصی در رشته‌های پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی

ه- دکتری (Ph.D.) در رشته‌های علوم پزشکی و دارو سازی

اطّلاعات لازم جهت اخذ پذیرش و ادامهٔ تحصیل در مقطع عمومی پزشکی (M.B.B.S)، دندانپزشکی (B.D.S) و داروسازی (B.PH)

اخذ پذیرش از دانشگاه‌های دولتی فقط با معرفی از طریق سهمیهٔ دولتی انجام می گیرد و آن نیز اخیراً با توجه به درآمدزایی تحصیلات عالی اصولاً به بهانه های غیر منطقی و تأخیرهای غیر اصولی به نتیجهٔ مثبت ختم نخواهد شد.

برای رشته‌های داروسازی، دندانپزشکی و پزشکی، کالج‌های خصوصی شهریّه‌ای معادل شش تا هشت هزار دلار برای رشتهٔ داروسازی، ۲۵ تا ٤۰ هزار دلار، برای رشتهٔ دندانپزشکی ٤۰ تا ۵۰ هزار دلار، برای رشتهٔ پزشکی تحت عنوان اعانه (Donation fee) برای تمامی دوره اخذ می‌نمایند.

اطلاعات لازم جهت اخذ پذیرش و ادامهٔ تحصیل در رشته‌های تخصصی پزشکی، دندانپزشکی و داروسازی:

پذیرش برای مقطع تخصّصی در رشته‌های پزشکی (M.D.)، دندانپزشکی (M.D.S.) و داروسازی (M.PH.) به دو صورت زیر انجام می‌شود:

الف ـ مراکز دولتی (بدون شهریه):

بطور کلّی دانشجویان خارجی، جهت ادامهٔ تحصیل در رشته‌های تخصّصی پزشکی در هندوستان باید در یکی از دو مؤسّسهٔ معتبر علوم پزشکی PGI و یا AIIMS ادامهٔ تحصیل دهند (به استثنای دانشکده‌های غیردولتی). این مؤسّسات دارای سهمیّه‌ای جداگانه برای متقاضیان خارجی بوده و آنها می توانند در آزمون ویژهٔ متقاضیان خارجی شرکت نمایند که البتّه رقابت برای متقاضیان خارجی فقط در بین تقاضاکنندگان خارجی خواهد بود (آدرس در جدول شماره یک پیوست می باشد).

تذکر: متقاضیان فوق لیسانس داروسازی (M.Pharm) می‌توانند در آزمون ورودی سایر دانشگاه‌های دولتی نیز شرکت نمایند.

ب: دانشکده‌های پزشکی خصوصی:

این دانشگاه‌ها شهریّه‌ای حدود ۳۵ تا ٤۰ هزار دلار تحت عنوان Donation fee برای کلّ دوره دریافت می‌نمایند و اکثر آنها در جنوب هند، ایالت «کارناتاکا» واقع می‌باشند.

مدارک مورد نیاز جهت اخذ پذیرش در مقاطع عمومی و تخصصی پزشکی، دندانپزشکی و دارو سازی:

۱. ترجمهٔ ریز نمرات و مدرک دیپلم (پیش دانشگاهی در نظام جدید) تا آخرین مقطع تحصیلی
۲. ترجمهٔ شناسنامه یا فتوکپی صفحات نوشته شدهٔ گذرنامه
۳. اخذ NOC (گواهی عدم مخالفت) از وزارت امور خارجهٔ هند
٤. شش قطعه عکس ٤×۳
۵. انتخاب رشته و گرایش تحصیلی

تذکر: زمان دریافت فرم پذیرش دانشگاه‌ها، در ماه مارس و معمولاً پذیرش‌ها در ماههای ژوئن-ژوئیه صادر می‌گردد. زمان دریافت فرم AIIMS دو مرتبه در سال در ماههای سپتامبر و مارس می‌باشد.

شرایط و مدارک لازم جهت اخذ پذیرش در مقطع Ph.D. برای رشته‌های علوم پزشکی و داروسازی:

- **شرایط لازم:**

۱. معدل دورهٔ کارشناسی و کارشناسی ارشد بالاتر از ٦۰٪
۲. آشنایی کامل به زبان انگلیسی

- **مدارک مورد نیاز:**

۱. اطّلاعات دیپلم و پیش دانشگاهی متقاضی (سال و محل اخذ، رشتهٔ تحصیلی، معدل کتبی و کل)
۲. ترجمهٔ رسمی ریز نمرات و مدارک دورهٔ کارشناسی و کارشناسی ارشد به تأیید مراجع صلاحیت دار در

ایران و سفارت هند در تهران

۳. تصویر صفحات نوشته شدهٔ گذرنامهٔ متقاضی و همراهان

٤. ترجمهٔ شناسنامه به انگلیسی

٥. شش قطعهٔ عکس ٤×۳

٦. انتخاب رشته و گرایش تحصیلی

۷. عنوان و موضوع تحقیقاتی مورد نظر (پروپزال) در حدود ۲ تا ۵ صفحه به زبان انگلیسی مشتمل بر:

- علّت انتخاب موضوع تحقیق
- اهمیّت موضوع تحقیق
- مروری بر مطالعات گذشته در موضوع تحقیق
- کاربردهای نتایج تحقیق
- روش تحقیق
- منابع و مراجع مورد استناد

۸. حدّاقل دو معرّفی‌نامه از اساتید دانشگاه‌های ایران که متقاضی را برای ادامهٔ تحصیل در دورهٔ دکتری تأیید نمایند.

۹. در صورت داشتن وقفهٔ تحصیلی ارائهٔ گواهی آموزشی و تحقیقاتی از محل کار

۱۰. آدرس،تلفن، فاکس، E-mail محل کار و اقامت

۱۱. ارسال سابقهٔ علمی، آموزشی و تحقیقاتی (Curriculum Vitae)

تذکر ۱: اغلب دانشگاه‌ها و مؤسّسات تحقیقاتی معتبر هند دوبار (ماه‌های آوریل و اکتبر) و در برخی موارد فقط یک بار در سال (ماه آوریل) درخواست‌ها را جهت اخذ پذیرش Ph.D. بررسی می‌نمایند.

تذکر ۲: شهریّه در مقاطع Post Graduation در دانشگاه‌های هند متفاوت می‌باشد. در برخی از دانشگاه‌ها پانصد دلار برای تمامی دوره و در برخی دیگر هر سال سه هزار دلار شهریه دریافت می‌دارند. دورهٔ Ph.D. ۲/۵ تا ۵ سال می‌باشد.

تذکر ۳: هزینهٔ فرم پذیرش در بعضی از دانشگاه‌های هند حدود ۱۰ تا ۵۰ دلار می‌باشد.

فصل چهارم

ویزای ورود به هند

پس از اخذ پذیرش معتبر، دانشجو باید با مراجعه به سفارت هند در تهران و یا کشور محلّ اقامت خود ویزای معتبر تحصیلی دریافت نماید. ویزای تحصیلی بر دو نوع می‌باشد:

الف- ویزای دانشجویی (Student Visa)

ویزای دانشجویی مستقیماً توسّط سفارت هند در تهران صادر و اعتبار آن تنها برای مقاطع لیسانس، فوق لیسانس و حدّاکثر تا مقطع .M.Phil می‌باشد.

ب- ویزای تحقیقاتی (Research Visa)

ویزای تحقیقاتی برای مرحلهٔ دکتری و فوق دکتری صادر می‌شود. صدور این ویزا منوط به طی مراحل خاص در هند و ایران می‌باشد. این ویزا در واقع پس از تأیید وزارت توسعهٔ منابع انسانی هند (MHRD) توسّط سفارت هند در تهران صادر می‌شود.

دانشجویان مقطع دکتری پس از دریافت پذیرش معتبر از دانشگاه‌های هند و یا هم زمان با اقدام برای پذیرش، باید فرم مربوط به اخذ ویزای تحقیقاتی را که توسّط وزارت توسعهٔ منابع انسانی هند (MHRD) توزیع می‌شود در ٦ نسخه تکمیل نمایند. درضمن با تلاش‌های به عمل آمده، سفارت هند از سال ۱۳۷۹ برای دانشجویان دورهٔ دکتری و خانواده های آنها ویزای کثیرالسفر (Multiple Visa) صادر می‌نماید که به این ترتیب، دانشجو پس از ورود به هند، تنها یک بار نیاز به ثبت‌نام در اداره ثبت اقامت اتباع بیگانه (FRRO) دارد و برای ورود مکرر به هند نیازی به ویزا ندارد.

مدارک لازم جهت اخذ ویزای تحقیقاتی از وزارت توسعهٔ منابع انسانی:

۱. فرم ویزای تحقیقاتی شامل ۲۶ سئوال است که باید با دقّت تکمیل گردد.

۲. عنوان و موضوع تحقیقاتی مورد نظر (پروپزال) در حدود ۲ تا ۵ صفحه تایپ شده به زبان انگلیسی مشتمل بر:

- ✓ علّت انتخاب موضوع تحقیق
- ✓ اهمیّت موضوع تحقیق
- ✓ مروری بر مطالعات گذشته
- ✓ کاربردهای نتایج تحقیق
- ✓ روش تحقیق
- ✓ منابع و مراجع مورد استناد

۳. تصویر صفحات نوشته شدهٔ گذرنامهٔ متقاضی و همراهان

٤. گواهی تأیید پذیرش* که بعد از اخذ پذیرش توسط دانشگاه مربوطه صادر می گردد.

۵. هفت قطعه عکس ٤×۳

توجّه: مدارک یاد شده باید در شش نسخه تهیّه و به وزارت توسعهٔ منابع انسانی (MHRD) واقع در نشانی ذیل ارائه گردد.

Ministry of Human Resources Development,
Department of Education,
(U. 4), Shastri Bhavan,
New Delhi, 110 001, India.

* Certificate of Affiliation

فصل پنجم

سفر به هند

هند، کشوری است با جاذبه و دافعه‌های بسیار زیادکه افراد گوناگون در سطوح مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند. هرگوشهٔ این کشور دارای ویژگی خاص خود می‌باشد، که شناخت آن نیاز به صبر و تحمل اولیه دارد. هند با ۵ هزار سال تمدّن تاریخی و آثار باستانی زیاد از قطب‌های سیاحتی جهان می‌باشد. بنابراین کسی که به قصد تحصیل به هند سفر می‌نماید با کمی صبر و تحمّل و با استفاده از تجربیات دیگران و امکانات موجود در محل به راحتی می‌تواند فضایی مطلوب برای خود و خانواده‌اش ایجاد نموده و از امکانات علمی و فرهنگی این کشور به نحو بهینه استفاده نماید.

۱. سفر به بمبئی:

پس از دریافت ویزای معتبر، مرحلهٔ بعدی سفر به هند است. شهرهای مختلف هند در مسیر پروازهای متعدّد بین‌المللی قرار دارد و از طرق مختلف هوایی، زمینی و دریایی می‌توان به هند سفرکرد. ولی پرواز مستقیم هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران تنها یک روز در هفته (روزهای جمعه) از تهران به مقصد بمبئی صورت می‌گیرد.

فرودگاه بین‌المللی بمبئی معروف به «سهارا» در شمال این شهر واقع شده و از فرودگاه‌های پر ترافیک هند می‌باشد. مسافر باید پس از ورود به بمبئی فرم اعلامیهٔ ورود خود را به همراه گذرنامه به مسئولین اداره مهاجرت مستقر در فرودگاه تسلیم نماید تا مُهر ورود به هند در آن درج شود. لازم به یادآوری است که ورود ارز خارجی تا حدّ معینی که در تابلوی

اعلانات فرودگاه‌های هند منعکس گردیده است نیازی به تسلیم اظهارنامهٔ ارزی ندارد. در صورت همراه بودن مبلغ بیش از حدّ مجاز، مسافر باید حتماً اظهارنامهٔ ارزی تکمیل و تسلیم نماید. بنابراین، چنانچه ارز خارجی همراه باشد حتماً به اطّلاعیه دولت هند مبنی بر سقف ارز مجاز، که در فرودگاه‌ها نصب گردیده است، توجّه شود. بدیهی است، چنانچه مسافری برای مبلغ مازاد ارز مجاز خود، اظهارنامهٔ ارزی تسلیم ننماید و به هر دلیلی چنین ارزی از وی کشف گردد، مبلغ مازاد ارز، قاچاق محسوب و ضمن ضبط ارز مکشوفه به نفع دولت هند، تحت تعقیّت جزایی و مجازات نقدی قرار خواهد گرفت. بنابراین با توجّه به برابری نسبی نرخ ارز خارجی در بازار آزاد و بانک‌های هند باید تا آنجا که ممکن است از حمل ارز خارجی به میزان زیاد خودداری شود.

اگر مسافر قصد دارد از بمبئی و از طریق هوایی به سفر خود ادامه دهد، باید از فرودگاه بین‌المللی «سهارا» به فرودگاه داخلی بمبئی معروف به «سانتا کروز» یا "Domestic" عزیمت نماید. معمولاً در خارج از سالن پرواز فرودگاه بین‌المللی «سهارا»، اتوبوس رایگان و یا تاکسی برای عزیمت به فرودگاه داخلی بمبئی موجود می‌باشد. آن دسته از مسافرین که ادامهٔ سفرآنها از طریق فرودگاه بین المللی «سهارا» انجام می گیرد، نیازی به ترک فرودگاه نداشته و با رفتن به طبقهٔ دیگر همان فرودگاه می توانند به پرواز خود ادامه دهند.

چنانچه مسافر بخواهد برای رفتن به مقصد بعدی از قطار استفاده نماید باید به یکی از سه راه آهن بمبئی به نامهای Church Gate، Central Mumbai و یا Victoria Railway Station مراجعه و از آنجا بلیط قطار تهیّه نماید. معمولاً ایستگاه‌های بزرگ راه آهن هند دارای بخش ویژه‌ای برای مسافران خارجی[1] می‌باشند که در آن بلیط با شرایط سهل و خارج از نوبت با ارز خارجی به مسافرین فروخته می‌شود.

در صورت بروز هرگونه مشکل در شهر بمبئی مسافر می‌تواند با سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران، خانهٔ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران، دفتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران و یا انجمن اسلامی دانشجویان ایرانی واقع در نشانی‌های پیوست این مجموعه، تماس حاصل نماید.

۲. سفر به دهلی

آن دسته از دانشجویانی که قصد عزیمت به دهلی و یا سایر ایالت‌های شمال هند (مانند پنجاب، اوتارپرادش و مانند آن ها) را دارند، می‌توانند از راه آهن بمبئی ـ دهلی و یا پروازهای داخلی هند استفاده

[1] International Tourist Bureau

نمایند. همه روزه تعداد زیادی قطار از بمبئی به دهلی حرکت می‌کند که بهترین آنها قطار معروف (Rajdhani) می‌باشد. این قطار معمولاً ساعت ۵ بعد از ظهر از بمبئی حرکت و ساعت ۹ الی ۹/۳۰ صبح روز بعد به ایستگاه راه آهن دهلی‌نو وارد می‌شود. از ایستگاه راه آهن دهلی‌نو تا مراکز مهم اداری جمهوری اسلامی ایران یعنی سفارت جمهوری اسلامی، دفتر نمایندگی وزارت علوم و خانهٔ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران راهی طولانی نیست.

اگر دانشجو از طریق هوایی به دهلی سفر می‌نماید، باید پس از رسیدن به فرودگاه دهلی در خارج از سالن فرودگاه از محل ویژهٔ (prepaid taxi stand) بلیط تاکسی تهیّه و به هتل و مقصد مورد نظر خود عزیمت نماید.

در ضمن دانشجویانی که از قبل، محلّ اقامتی برای خود در نظر نگرفته‌اند می‌توانند پس از ورود به دهلی در یکی از هتل‌های این شهر از جمله هتل‌های ذیل استقرار یابند.

1) Y.M.C.A., Jai Singh Road, New Delhi. Phone: 373 2318
2) Hotel Indraprastha, Ashoka Road, New Delhi. Phone: 332 4511

همچنین در منطقهٔ کارول باغ[2] دهلی‌نو مجموعه‌ای از هتل‌های مناسب با نرخ‌های متفاوت وجود دارد.

در صورتی که تاریخ عزیمت دانشجوی بورسیه از قبل به نمایندگی اعلام گردد، در حدّ امکان افرادی جهت استقبال و راهنمایی وی به فرودگاه اعزام خواهند شد. دفتر نمایندگی وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری در شهرهای مختلف افرادی را به عنوان رابط تعیین نموده که عهده‌دار راهنمایی، مشاوره و ارتباط‌های بعدی شما با نمایندگی خواهند بود. دانشجویان جهت رفتن به ایالت‌های شمالی می‌بایست ابتدا به شهر دهلی آمده با استفاده از ایستگاه راه آهن دهلی بلیط مقصد مورد نظر خود را تهیّه کنند. البتّه در خود فرودگاه دهلی نیز می‌توان با مراجعه به شعبهٔ راه آهن (Railway Reservation Counter) بلیط مقصد را خریداری نمود. همچنین در فرودگاه دهلی اتوبوس های مخصوص وجود دارد که مسافرین را مستقیماً به چندیگر می برد.

همانگونه که گفته شد، در حال حاضر پروازهای متعددی از مسیرهای مختلف به هند بویژه شهر دهلی صورت می گیرد که برای اطّلاعات بیشتر می توانید قبل از سفر با آژانس‌های مسافرتی تماس بگیرید.

[2] Karol Bagh

۳. ثبت نام در دانشگاه ها:

دانشجو باید سعی نماید تا پس از ورود به شهر محلّ تحصیل به دانشگاه مربوطه مراجعه و ثبت‌نام نماید. مراحل ثبت‌نام در دانشگاه‌های هند، عموماً بدین صورت است که دانشجو ابتدا باید به فردی که نام وی در فرم پذیرش ثبت‌شده و یا به کسی که پذیرش او را امضا نموده است مراجعه کند. مراحل بعدی کار، براساس نظام اداری هر دانشگاه متفاوت خواهد بود. در صورت نیاز باید از دیگر دانشجویان ایرانی یا رابطین سرپرستی در شهرهای مختلف هند جهت حل مشکلات اداری استفاده شود. دانشجو باید هر نوع مشکل اساسی را قبل از هر اقدامی با نمایندگی در میان بگذارد.

پس از ثبت‌نام، تماس با استاد راهنما (در صورتی که قبلاً انتخاب شده است) در اولویت دوّم قرار دارد. در مقطع دکتری، استاد راهنما دارای نقشی بسیار حسّاس و تعیین‌کننده می‌باشد. در تمام طول تحصیل و تحقیق، استاد راهنما علاوه بر این که مسئولیت هدایت دانشجو را در پیچ و خم‌های مختلف تحقیق و تحصیل به عهده دارد، موافقت، همکاری و امضای او تنها مرجع معتبر برای وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری، دفتر نمایندگی، سفارت جمهوری اسلامی ایران و دانشگاه محل تحصیل می باشد. باید سعی نمود در همان ملاقات‌های اوّل ویژگی‌های شخصیّتی استاد راهنما شناسایی شود. برای مثال برخی از اساتید راهنما مایلند دانشجویان خود را روزانه، برخی دیگر هفتگی ملاقات کنند. این مطلب باید از استاد راهنما پرسیده شود.

احترام به آداب و سنن و فرهنگ هندی در برخورد با استاد راهنما از اهمیت زیادی برخوردار است. مراجعه به استاد راهنما براساس وقت قبلی، برقراری تماس تلفنی در ساعات مشخص، عدم مذاکره و بحث در رابطه با موضوعات متفرقه و غیر درسی و مکالمه با زبان انگلیسی از جمله اموری هستند که ارتباط با استاد راهنما را ساده‌تر و دوستانه‌تر می‌سازد. در صورتی که استاد راهنما هنوز برای دانشجو انتخاب نشده است (این بیشتر در خصوص دانشکده‌های فنّی، مهندسی و کشاورزی مصداق دارد) تعیین استاد راهنما در اولویّت دوّم قرار دارد. قبل از تعیین استاد راهنما می توان به کتابخانهٔ دانشکده مراجعه و رساله‌های تحقیقاتی قبلی را مطالعه نمود و بدین وسیله استادانی را که در زمینهٔ تحقیقاتی مورد نظر کار می‌کنند انتخاب نمود. همچنین می توان از دانشجویان قدیمی در این رابطه کسب اطلاع نمود. طریق دیگر، مراجعه به بروشور دانشگاه و یا دانشکده است که اسامی اساتید و زمینه‌های تحقیقاتی آنان در آن نوشته شده است. لازم به ذکر است که تغییر استاد راهنما به هر دلیل

کار آسان و پسندیده‌ای نیست.

٤. تشکیل پروندهٔ دانشجویی در دفتر نمایندگی:

در دفتر نمایندگی، هر دانشجو دارای پروندهٔ خاصّی است که در آن مشخّصات فردی، خانوادگی، تحصیلی، آموزشی وی ثبت می‌شود. این پرونده از زمان اخذ پذیرش تشکیل و تا سال‌ها پس از اتمام تحصیلات دانشجو نگهداری می گردد. پرونده مزبور تنها مرجع مهمّ دانشجو، وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری، ارگان اعزام کننده و همچنین محل کار آتی وی خواهد بود، لذا دانشجو باید قبل از هر چیز با مراجعه به دفتر نمایندگی وزارت علوم و یا تماس با آن، فرم‌های مورد نیاز را از نمایندگی در یافت نموده و به همراه سایر مدارک مورد نیاز هر چه سریعتر به دفتر ارسال نماید.

برای سهولت کار ثبت نام و انجام کارهای اداری، نمایندگی وزارت علوم اطلاعات لازم را در فرمی به نام "ورود به هند و شروع تحصیل" در اختیار دانشجویان قرار خواهد داد.

٥. مشاور علمی در ایران:

هر دانشجوی بورسیه، علاوه بر استاد یا اساتید راهنماکه در کشور محلّ تحصیل خواهد داشت، مشاور یا مشاورین علمی نیز در کشور مبدأ (ایران) باید داشته باشد، که به وسیلهٔ وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری تعیین می‌شود. دانشجویان بورسیهٔ اعزامی، موظفند هر شش ماه یک بار فرم‌های گزارش پیشرفت تحصیلی ویژه‌ای که به وسیلهٔ دفتر نمایندگی در اختیار آنها گذاشته می‌شود، براساس ضوابطی که به محض ورود به آنان اعلام می‌شود به دقّت تکمیل کرده و جهت ارسال به وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری به دفتر نمایندگی تحویل نمایند. براساس این گزارش‌های پیشرفت تحصیلی است که مشاور علمی می‌تواند دربارهٔ جنبه‌های مختلف تحقیق دانشجو قضاوت‌کرده و نظر خود را به وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری اعلام نماید.

دانشجویانی که گزارش‌های شش‌ماههٔ پیشرفت تحصیلی خود را مبهم و یا متزلزل ارسال نمایند جواب‌های نومیدکننده و منفی از مشاوران علمی دریافت خواهند کرد.

دانشجو باید فرم‌های گزارش پیشرفت تحصیلی را با همکاری استاد راهنما خود تکمیل نماید و حتماً از راهنمایی‌های وی استفاده نماید. استاد راهنما بسیار خوشحال می‌شود وقتی بداند که وزارت اعزام کنندهٔ دانشجو ناظر و مراقب کار اوست.

٦. سفر میان دوره ای و اردوی دانشجویی به ایران:

دانشجویان بورسیه و اعضای خانوادهٔ آنان که برای ادامهٔ تحصیل به خارج از کشور عزیمت می‌نمایند، به منظور تجدید دیدار و استحکام علقه های عاطفی با خانواده و میهن عزیز، یکبار در طول دوره توسط وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری به ایران دعوت خواهند شد. اصولاً دانشجویان بورسیه بعد از ترم اول و قبل از ترم آخر تحصیل، جهت شرکت در گردهمایی دانشجویان بورسیهٔ دورهٔ دکتری خارج از کشور دعوت و از بلیط رایگان بهره مند خواهند شد.

فصل ششم

اطلاعات لازم زندگی دانشجویی در حین تحصیل

۱. اخذ دفترچهٔ اقامت:

پس از ورود به هند و ثبت‌نام در دانشگاه و تهیّهٔ مسکن مناسب، ضروری‌ترین کار مراجعه به ادارهٔ ثبت اقامت اتباع بیگانه[1] و تهیّهٔ برگ اقامت و یا دفترچهٔ اقامت می‌باشد. مدارک لازم برای صدور گواهی اقامت عبارتند از:

۱- گواهی اشتغال به تحصیل[2] از محل تحصیل

۲- چهار قطعه عکس

۳- فتوکپی تمام صفحات گذرنامه

٤- پرکردن فرم‌های مربوطه و اعلام نشانی محل اقامت

توجّه: دانشگاه‌های هند معمولاً قبل از ثبت‌نام، آزمایش بیماری ایدز از دانشجو به عمل می‌آورند. صدور دفترچهٔ اقامت در دهلی منوط به ارائهٔ پاسخ آزمایشگاه ایدز به FRRO می‌باشد. این آزمایش با معرّفی‌نامه دانشگاه مربوطه انجام می‌گیرد.لازم به یادآوری است که برابر مادهٔ ١٤ مقرّرات اقامت اتباع بیگانه باید حدّاقل ۱۵ روز قبل از انقضای مدّت برای تمدید اقامت به ادارهٔ ثبت اقامت اتباع بیگانه مراجعه شود. هزینهٔ صدور دفترچه اقامت در حال حاضر ۳۰۵۰ روپیه برای هر دفترچه می‌باشد.

باید توجه داشت که هر دانشجو با هر گونه روادید اعم از کوتاه مدّت و یا Multiple Visa باید ظرف

---

[1] Foreigners Regional Registration Office (FRRO)

[2] Bonafide Certificate

۱۴ روز با مراجعه به ادارهٔ ثبت اقامت اتباع بیگانه محل تحصیل خود را ثبت نماید.

۲. تهیّهٔ مسکن و امکانات تلفنی

پس از ثبت‌نام در دانشگاه و ملاقات با استاد راهنما، اقدام بعدی تلاش در جهت پیداکردن مسکن مناسب می‌باشد. اگر دانشجو به همراه خانوادهٔ خود به هند عزیمت ننموده است (که بهتر است اینگونه باشد)، سعی شود مسکن براساس معیارهای خانوادگی انتخاب گردد و نه سلیقه و معیارهای فردی. دانشجو می تواند به هنگام جستجوی منزل از تجربهٔ هموطنانی که آشنایی کافی با منطقهٔ مورد نظر دارند استفاده نماید. البتّه در این رابطه دفتر نمایندگی دانشجو را به یک یا چند نفر از دانشجویان قدیمی معرّفی خواهد کرد. حتماً با صاحبخانه قرارداد کتبی تنظیم گردد و اگر مبلغی به عنوان ودیعه (security) پرداخت می‌شود، رسید آن دریافت گردد. برای برقراری تماس تلفنی با ایران یا خارج از کشور در تمام شهرهای هند مراکز متعدّد تلفن عمومی با نام‌های STD و ISD وجود دارد که اولی برای مکالمات تلفنی داخل هند و دومی برای مکالمات بین‌المللی خارج از هند است. معمولاً از ساعت ۱۱ شب تا ٦ صبح روز بعد نرخ مکالمات خارج از کشور تا ۲۵٪ تخفیف پیدا می کند.

۳. افتتاح حساب

دانشجویان بورسیه بایستی حتماً دارای حساب بانکی در یکی از بانک های نزدیک محل سکونت خود باشند تا مقرّری ماهانه آنان به آن حساب واریز گردد. جهت تسهیل در افتتاح حساب، دفتر نمایندگی با دو شعبه از بانک‌های معتبر هند هماهنگی‌های لازم را به عمل آورده است. اگر شهر محل تحصیل بمبئی یا حیدرآباد است، لازم است جهت دریافت معرّفی‌نامه بانک به کنسولگری‌های جمهوری اسلامی ایران در این شهرها مراجعه گردد و در غیر این صورت دانشجو می تواند با ارائهٔ معرّفی‌نامه دانشکدهٔ محل تحصیل خود و یا نامه از نمایندگی وزارت علوم در هر بانک معتبری حساب بازکند. پس از خاتمهٔ تحصیلات این بانک وظیفه دارد باقی‌ماندهٔ حساب را به دلار آمریکا تبدیل و به صاحب آن عرضه کند. بار دیگر یادآور می‌شویم که هرگز نباید ارز خارجی را در بازار آزاد به روپیه یا ارزهای دیگر تبدیل نمود. این کار از نظر قوانین هند جرم محسوب می‌شود.

٤. بیمهٔ خدمات درمانی

به علّت شرایط خاص هند از نظر بهداشتی و همچنین به منظور جبران هزینهٔ حوادث پیش‌بینی نشده که گاهی منجر به بستری شدن در بیمارستان می شوند،

دفتر نمایندگی تمهیداتی را از سال ۱۳۷۸ برای برخوردار شدن دانشجویان از بیمهٔ خدمات درمانی فراهم آورده است. هر دانشجو پس از بیمه‌کردن خود و خانواده، مبلغ ۳۰۰ دلار هزینهٔ خدمات درمان به ازای هر فرد خانواده از وزارت علوم دریافت خواهد نمود. به موجب آن دانشجویان و خانوادهٔ آنان می‌توانند از کلیّهٔ خدمات درمانی در بیمارستان‌های درجهٔ اوّل هند تا سقف ۳۰۰/۰۰۰ روپیه در سال استفاده نمایند.

۵. زبان انگلیسی

به متقاضیان ادامهٔ تحصیل در کشور هند یادآور می‌شود که زبان آموزشی در کلیهٔ دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی هند انگلیسی می‌باشد. متقاضیان باید قبل از ورود به هند و شروع به تحصیل تسلّط کافی به زبان انگلیسی در مهارت‌های سه‌گانهٔ مکالمه، نگارش و درک مطلب داشته باشند. ناگفته نماند، در کلیّهٔ شهرهای هند مؤسّسات خصوصی آموزش زبان انگلیسی وجود دارد که دانشجویان می‌توانند با مراجعه و ثبت‌نام در آنها زبان انگلیسی خود را تقویت نمایند. با این حال فراگیری زبان تخصّصی بستگی به تلاش و همّت خود دانشجو دارد.

٦. مدارس ایرانی

در شهرهای دهلی، چندیگر، پونا، بمبئی و حیدرآباد مدارس ایرانی وجود دارد که توسّط وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران اداره می‌شوند. در این مدارس، مواد درسی که توسّط وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران تعیین شده تدریس می‌گردد.

۷. هزینهٔ زندگی

مخارج زندگی در شهرهای مختلف متفاوت است و با توجه به شهر محل تحصیل، برای یک خانوار چهار نفره در حدود ۳۵۰ الی ۵۰۰ دلار در ماه می باشد.

۸. برخی اقلام ضروری

هزینهٔ مسکن، بالاترین رقم هزینهٔ زندگی در هند می باشد. اجارهٔ یک دستگاه آپارتمان یک خوابه با موقعیّت مناسب دانشجویی در شهرهای بزرگ هند (به استثنای بمبئی) مانند دهلی، مدرس، بنگلور، پونا بین ۵,۰۰۰ تا ۱۵,۰۰۰ روپیه و در شهرهای کوچکتر هند بین ٤,۰۰۰ تا ۱۰,۰۰۰ روپیه می‌باشد. اجارهٔ مسکن در مرکز و جنوب شهر بمبئی به دلیل کثرت جمعیّت و موقعیّت تجاری و اداری فوق‌العاده بیشتر است. ولی در نقاط شمالی شهر بمبئی و شهرک‌های اطراف اجارهٔ مسکن مانند سایر شهرهای بزرگ هند

می‌باشد. نرخ برخی اقلام ضروری در شهر دهلی به قرار زیر است:

- قیمت هر لیتر بنزین حدود ۲۹ روپیه
- کرایهٔ ایاب و ذهاب با تاکسی برای هر ۱۰ کیلومتر ٦۰ تا ۷۰ روپیه
- کرایهٔ اتوبوس‌های شهری از یک کیلومتر تا ۲۵ کیلومتر ۲ تا ۱۰ روپیه.
- قیمت یک سیلندر گاز خانگی ۲۲۵ روپیه
- مرغ هر کیلو ٦۵ روپیه
- گوشت هر کیلو ۹۰ روپیه
- روغن هر لیتر ٦۰ روپیه
- برنج هر کیلو ۳۰ تا ۵۰ روپیه
- حق مشاوره پزشک عمومی ۱۰۰ تا ۱۵۰ روپیه

تذکر: نرخ خدمات دندانپزشکی و دارو در کشور هند نسبتاً گران است. بهای مصرف برق از هر کیلووات ۳ روپیه شروع و به صورت تصاعدی افزایش می‌یابد. به دلیل بالا بودن بهای برق خانگی چنانچه پرداخت قیمت برق مصرفی به عهدهٔ خود دانشجو باشد حتماً باید از مالک یا موجر خواسته شود تا کنتر مستقل نصب نماید. مصرف آب تقریباً مجّانی می‌باشد.

با توجه به زندگی حدود ۲۰۰ میلیون نفر مسلمان در هندوستان در تمام شهرهای این کشور، دست کم یک قصابی که طبق نظر شرع مقدس اسلام ذبح نماید وجود دارد و اصولاً در شهرهای بزرگ مکانهای زیادی جهت تهیّهٔ گوشت گوساله، گوسفند و مرغ با ذبح اسلامی وجود دارد.

۹. اخذ برگ مفاصا حساب مالیاتی:

کلّیه کسانی که بیش از ٤ ماه در هند اقامت داشته باشند، مکلّف هستند در هنگام خروج از هند از بخش مالیات بر درآمد خارجیان[3] ادارهٔ مالیات بر درآمد هند، گواهی مبنی بر عدم اشتغال در هند دریافت نمایند. متقاضی باید ثابت نماید که در مدّت مازاد بر مدّت ٤ ماه از چه طریقی در هند امرار معاش می‌کرده و آیا به فعّالیّت‌های تجاری اشتغال داشته است یا خیر؟ دفتر نمایندگی به آن دسته از دانشجویانی که بورسیه جمهوری اسلامی ایران بوده و یا دانشجویان آزادی که هزینهٔ آنان از ایران تأمین می‌شود معرّفی‌نامه‌ای می‌دهد تا با ارائهٔ آن به ادارهٔ مالیات بر درآمد مفاصا حساب لازم را دریافت نمایند. مدارک لازم برای اخذ برگ مفاصا حساب مالیاتی عبارتند از:

(۱) اصل گذرنامه (۲) معرّفی‌نامه دفتر نمایندگی (فقط برای دانشجویان مقیم شهر دهلی) (۳) اصل

[3] Foreigners Income Tax

بلیط هوایی و یا زمینی (٤) فرم درخواست گواهی مالیاتی (٥) دفترچهٔ اقامت (٦) گواهی اشتغال به تحصیل.

۱۰. ویزای بازگشت[4]

دانشجویان شاغل به تحصیل در هند و اعضای خانوادهٔ آنان می‌توانند در ایّام تعطیل با اخذ ویزای بازگشت به کشور ایران مراجعه و مجدّداً با همان ویزا به هند بازگردند. برای اخذ ویزای بازگشت دانشجو و همراهان، شخصاً باید به ادارهٔ ثبت اقامت اتباع بیگانه مراجعه و فرم مربوط به ویزای بازگشت را تکمیل نمایند. ادارهٔ ثبت اقامت اتباع بیگانه با درج مهر مخصوص در گذرنامه دانشجو و همراهان به آنان اجازه می‌دهد که به مدّت ۳ ماه و حدّاکثر تا زمان اعتبار اقامت، یک نوبت به ایران سفرکرده و مجدّداً به هند بازگردند. باید توجّه داشت که عدم اخذ ویزای بازگشت برای کسانی که قصد بازگشت دارند مشکلات زیادی را در برخواهد داشت.

صدور ویزای بازگشت برای دانشجویان بورسیه در مقطع دکتری مشروط به موافقت استاد راهنما و دفتر نمایندگی می‌باشد. از سال ۱۳۷۹ در موارد ویزای کثیرالسفر (Multiple Visa) نیازی به ویزای بازگشت از اداره اتباع بیگانه نمی باشد.

یادآوری مهم:

دانشجویان بورسیه بر اساس ضوابط، هر سال فقط یک ماه اجازه دارند در ایام تعطیلات در ایران باشند و اعضای خانوادهٔ همراه آنان سه ماه می توانند تعطیلات را در ایران بگذرانند. بدیهی است اقامت بیش از این مدّت در ایران علاوه بر قطع مقرری مشکلات دانشگاهی نیز در بر خواهد داشت.

۱۱. اجازهٔ خروج

در پاره‌ای از شهرهای هند دانشجویان موظف هستند قبل از اخذ ویزای بازگشت، از پلیس محلّی و یا ایالتی اجازهٔ خروج[5] دریافت نمایند.

دانشجویان شاغل به تحصیل در هند می‌توانند با معرّفی این دفتر از سفارت جمهوری اسلامی ایران در دهلی‌نو، و یا کنسولگری های جمهوری اسلامی ایران در بمبئی وحیدرآباد مجوّز خروج دانشجویی از ایران دریافت نمایند. مجوّز خروج، دارای محدودیّت زمانی بوده و در هر مورد دانشجو باید در فاصله زمانی تعیین شده به ایران عزیمت و مجدّداً بدون پرداخت عوارض خروج ایران را ترک نماید.

[4] Return Visa

[5] No-objection to leave or Permission to leave

فصل هفتم

فراغت از تحصیل

پس از تکمیل کلیّهٔ مراحل اداری فارغ‌التحصیلی در محلّ تحصیل، دانشجو لازم است ضمن مراجعه به دفتر نمایندگی، مدارک مشروحهٔ ذیل را در اختیار دفتر نمایندگی قرار دهد:

۱. اخذ گواهی تحویل رساله از دانشگاه محل تحصیل

۲. اخذ گواهی تسویه حساب سمعی و بصری از بخش دانشجویی (در صورت استفاده از تسهیلات سمعی و بصری)

۳. تعیین یک نفر به عنوان وکیل رسمی جهت دریافت و پرداخت مطالبات و بدهی‌های خود

٤. در صورت عدم معرّفی وکیل، دانشجو می‌تواند شمارهٔ حسابی در یکی از شعبه‌های "State Bank of India" اعلام نماید تا مطالبات وی به حساب مورد نظر واریز شود.

۵. تکمیل فرم خلاصه وضعیّت فارغ‌التحصیلی و ضمایم آن

٦. ارائهٔ یک نسخه از پایان‌نامه جهت مهر کردن توسط دفتر نمایندگی

۷. ارائهٔ چکیده‌ای از کار تحقیقاتی به زبان فارسی و انگلیسی (بین ۲۰۰ تا ۲۵۰ کلمه). این چکیده باید به گونه ای نوشته شود که قابل بهره برداری در فصلنامهٔ "نامهٔ علمی هند" (نشریهٔ نمایندگی) باشد.

۸. ارائهٔ گواهی موقت یا اصل مدرک تحصیلی به همراه ریز نمرات جهت تأیید و ارسال به ایران

۹. برای تهیّهٔ بلیط بازگشت نهایی ضروری است دانشجو حدّاقل یک ماه قبل از تاریخ احتمالی عزیمت از هند، مشخّصات کامل خود و همراهان را به انضمام مسیر بازگشت نهایی و تاریخ عزیمت به همراه فتوکپی برگ اقامت به این نمایندگی اعلام نماید.

۱۰. ارسال فتوکپی صفحات دوم، سوم، چهارم، پنجم و ششم گذرنامه و فتوکپی دفترچهٔ اقامت

۱۱. دانشجویان بورسیه که تحصیلات خود را قبل از موعد مقرّر و با کیفیّت مطلوب به پایان برسانند می‌توانند از مزایای بازگشت نهایی از مسیر بیت ا... الحرام به ایران بهره‌مند شوند.

۱۲. به منظور استفاده از تسهیلات گمرکی، در سفر بازگشت نهایی به تقاضای دانشجو دفتر نمایندگی معرّفی‌نامه‌ای برای وی صادر می‌نماید که به موجب آن دانشجو می‌تواند وسایل مستعمل منزل و لوازم تخصّصی مربوط به رشتهٔ تحصیلی خود را با استفاده از تسهیلات گمرکی ترخیص نماید. دانشجو باید در درخواست خود مشخصات کامل لوازم برقی و الکترونیکی از قبیل کامپیوتر، رادیو، تلویزیون و مانند آنها را اعلام نماید.

۱۳. جهت ارسال بار به ایران توسّط شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران، این نمایندگی معرّفی‌نامه‌ای برای Iran Air Cargo صادر خواهد نمود که دانشجو می‌تواند از مزایا و تسهیلات ارسال بار از این طریق استفاده نماید.

فصل هشتم

اسامی و نشانی مراکز وابسته به جمهوری اسلامی ایران در هندوستان

- سفارت جمهوری اسلامی ایران ـ دهلی‌نو

No. 5, Barakhamba Road
New Delhi- 110 001
Tel: 332 9600-3, Fax: 332 4593

- خانهٔ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران ـ دهلی‌نو

No. 18, Tilak Marg
New Delhi- 110 001
Tel: 338 3232-33 - 34,
Fax: 338 7547

- اتحادیهٔ انجمن‌های اسلامی دانشجویان ایرانی ـ دهلی‌نو

No. 18, Tilak Marg (Opposite supreme court)
New Delhi- 110 001
Telefax: 338 9344

- مجتمع آموزشی جمهوری اسلامی ایران ـ دهلی‌نو

No. 79, Golf Link
New Delhi- 110 003
Tel: 463 5153

- نمایندگی وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی در هند و کشورهای شبه قاره

No. 5, Barakhamba Road
New Delhi- 110 001
Tel: 3329600-601-602 - 603
Direct, 335 7611, Fax: 335 7612
e-mail: hajizadeh@vsnl.com
web site: iran-india-scienceedu.com

- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران ـ دهلی‌نو

No.204, 2nd Floor
Jorbagh
New Delhi- 110003
Tel: 463 2009, 465 3319
Fax. 4643369

- صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ـ دهلی‌نو

No. C-28, Nizamuddin East
New Delhi- 110 013
Tel: 4359203, 4356418 – 19

- دفتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران ـ دهلی‌نو

Ashok Hotel
50 B. Chanakyapuri, New Delhi- 110 021
Tel: 4106471,
Telefax: 688 9123,
Cable: IRANAIR - Delhi

- سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران ـ بمبئی

Swapnalok, No. 47
Jagmohandas Street, Mumbai- 400 001
Tel: 363 0073, 363 4102
Fax: 363 0072

- دفتر هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران ـ بمبئی

Sunder Mahal, Marine Drive
Mumbai- 400 001
Tel: 204 7020, 204 1037
Fax: 204 0548

- سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران ـ حیدرآباد

Road No. 7, Banjara Hills
Hyderabad- 500 034
Tel: 335 0728, 335 2722

- خانهٔ فرهنگ جمهوری اسلامی ایران ـ بمبئی

The culture House of the Islamic Republic of Iran
No. 33. Maharishi Carvey Road
Opp. Charni Railway Station
Mumbai
Tel: 386 9675

پست الکترونیکی و سایت های وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری و وزارت بهداشت. درمان و آموزش پزشکی

پست الکترونیکی ادارهٔ کل بورس و امور دانشجویان خارج وزارت علوم تحقیقات و فنّاوری

Boors@msrt.gov.iran

سایت وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری

http://www.mche.or.ir/oneisinf

سایت دانشگاهها و مراکز علمی و تحقیقاتی

http://www.staff.uiuc.edu/~manssour/oneisinf.html

سایت دانشگاههای ایران

http://www.mche.or.ir/oneisinf/univ/index.html

پست الکترونیکی ادارهٔ کل دانش آموختگان وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری

http://www.mstri@mche.or.ir

سایت اداره کل دانش آموختگان وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری

http://www.mche.or.ir
http://www.mstri.org

پست الکترونیکی مرکز اطلاعات و مدارک علمی وزارت علوم، تحقیقات و فنّاوری

http://info@irandoc.ac.ir

پست الکترونیکی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

webmebmaster@damavand.mohem.gov.ir

سایت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

http://www.mohem.gov.ir/root/home.html

پست الکترونیکی شورای آموزش دندانپزشکی و تخصصی

Dentist@amoozesh.hbi.or.ir

خبرگزاری دانشجویان

www.isnagency.com

فصل نهم

اسامی، نشانی و درجه بندی دانشگاه های هندوستان

اشـاره: جدولهـای شمارهٔ ۵ و ٦ فقط در بر گیرندهٔ اسامی رشته هایی است کـه بطـور مکـرر مـورد تقاضـای دانشجویان ایرانی می باشد. جهت کسب اطلاعـات بیشـتر در مـورد سـایر رشـته هـا می توانید به وب سایت دانشگاه مورد نظر مراجعه نمایید.

جدول شماره ۱. دانشگاهها و مراکز آموزش عالی هندوستان گروه یک (ممتاز) برای کلیه مقاطع تحصیلی (مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)

	Universities	Address	Telephone	Fax	E-Mail & Web Address
1	All India Inst of Medical Sc.(AIIMS)	Ansari Nagar New Delhi-110029 (**Del**)	011- 6564851	6862663	http:\\www.aiims.ac.in/
2	CCS Haryana Agri. University	Hisar 125004 (**HAR**)	01662 - 37720-26	34952	hau@hau.ren.nic.in
3	Central Food Tech Res. Inst, Mysore	Mysore - 570013 (**KR**)	0821- 514760	517233	http:\\www.cftri.com
4	GB Pant University of Agri and Tech	Pantnagar Distt. Udham Singh Nagar (**UP**)	05944-33333	33473	sbs@gbpuat.ren.nic.in
5	Indian Agri Res Institute (IARI)	Pusa Campus New Delhi 110012 (**Del**)	011-5854595	5766420	http:\\www.iari.ernet.in
6 *	Indian Council for Agri Res. (ICAR) *				
7 *	Indian Institute of Management (IIM) *				
8	Indian Inst of Tech., Bombay	PO IIT Powii Mumbai 400 076 (**MAH**)	022 - 5727000	5723480	http:\\www.iitb.ernet.in
9	Indian Inst of Tech., Kharagpur	Kharagpour 721302 (**WB**)	(03222)55221-224	55303	http:\\www.iitkgp.ernet.in/
10	Indian Institute of Science	Bangalore 560 012 (**KR**)	080 - 3600411-25	3600936	http:\\www.iisc.ernet.in
11	Indian Institute of Tech. Delhi	Haus Khas New Delhi 110016 (**Del**)	011-6867541	6591721	http:\\www.iitd.ernet.in/
12	Indian Institute of Tech. Kanpur	IIT PO Kalyanpur Kanpur 208 016 (**UP**)	0512 - 590151-92	590260	http:\\www.iitk.ac.in
13	Indian Institute of Tech., Madras	IIPO Chennai 600036 (**TN**)	044-2351365	2350509	http:\\www.iitm.ac.in/
14	Indian Statiscal Inst Delhi	7.S.J.S.Sansan Marg ND -110016 (**Del**)	011- 6564741	6856779	http:\\www.isid.ac.in/
15	Indian Statiscal Inst.Bangalore	8th Mile, Mysore Road, Bangalore-560059 (**KR**)	080 - 3344411	3341683	http:\\www.isibang.ac.in/
16	Indian Statistcal Inst. Calcutta	203 Barrack Pur Trank Rd. (**WB**)	033-5777694-97	5776680	http:\\www.isical.ac.in/
17	Indian Veterinary Res. Inst	Izatnagar Bareilly 243122 (**UP**)	0581-447179	447284	ivri@x400.nicgw.nic.in
18	Jawaharlal Nehru University	Munirka, New Delhi 110067 (**Del**)	011-6167557	6198234	http:\\www.jnu.ac.in/
19	National Dairy Res Institute	Karnal 132001 (**HR**)	0184-252800	250042	bnm@ndri.hry.nic.in
20 *	National Institute *				
21	PG. Inst of Medical Edn and Res.	Sector 12 Chandigarh 160012 (**PJB**)	0172-747585-602	7444401	http:\\www.pgimer.nic.in/
22	Punjab Agr University	Ludhiana 141004 (**PJB**)	0161-401969-79	400945	registrar@pau.chd.nic.in
23	School of Plng and Arch Ahmadabad	PB No. 4010 Navrangpura, Ahmedabad 380 009 (**GJ**)	079-78222	78234	
24	Sch of Plng and Arch, New Delhi	Indraprasad estate ND -110 002 (**Del**)	011-3318054	3319435	dir@spa.ernet.in
25	Tata Inst of Social Sc	POB No. 8313 Mumbai-88 (**MAH**)	022 - 5563289-96	5562912	http:\\www.tiss.edu/
26	University of Agri Sc.	GKVK CAMPUS Bangalore-65 (**KR**)	080-3330153-62	3330277	http:\\www.uasbng.kar.nic.in
27	University of Bombay	MG Road Fort, Mumbai 400032 (**MAH**)	022-2652819	2652832	http:\\www.mu.ac.in/
28	University of Calcutta	Calcutta 700073 (**WB**)	033 - 2410071	2413222	registrar@vecc.ernet.in
29	University of Delhi	Delhi - 110 007(**Del**)	011- 7667725	7667049	http:\\www.du.ac.in/
30 *	University of Pune *	Ganeshkhind Pune 41007 (**MAH**)	020 -5656061-65	5653899	http:\\www.unipune.ernet.in
31	University of Roorkee	Roorkee 247 667 (**UP**)	01332-72130	73560	http:\\www.rurkiu.ernet.in

شماره ٦: کلیّهٔ دانشگاه های کشاورزی مورد تأیید سازمان پژوهش های کشاورزی هندوستان (که در حدود ۳۳ مورد می باشند).

شماره ۷: لکنهو، کلکته، احمدآباد و بنگلور

شماره ۲۰: مراکز تحقیقاتی ملی هند (صنعتی، کشاورزی و غیره) به شرط تمام وقت بودن دوره تحصیل و بدون توجه به دانشگاه محل صدور مدارک (که در حدود ۵۰ مرکز تحقیقاتی می باشند).

شماره ۳۰: فقط دانشکده های شیمی، فیزیک، آمار و جانورشناسی

جدول شماره ۲. دانشگاهها و مراکز آموزش عالی هندوستان گروه دو (خوب) برای کلیه مقاطع تحصیلی (مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری)

	Universities	Address	Telephone	Fax	E-Mail & Web Address
1	Aligarh Muslim University	Aligarh 202 002 (**UP**)	0571-700994	701331	http:\\www.amu.nic.in
2	All India Inst. of Speech and Hearing	Crawfort Hall, Mysore 570 005 (**KR**)	0821-428666	421263	
3 *	All Regional Eng Colleges*				
4	Anna University	Sardar Patel Rd. Guindy Chennai 600 025(**TM**)	044-2351126	2350397	http:\\www.annauniv.edu
5	Banaras Hindu University	Varanasi 221 005 (**UP**)	0542-368938	368174	http:\\www.bhu.ac.in
6	Bangalore University	Jnana Bharathi B'lor 560 056 (**KR**)	080-3214001	3219295	http:\\www.bangaloreuniversity.net
7	Birla Ins of Tech and Science	Pilani 333 031(**RAJ**)	01596-275444	275401	
8	Cochin Uni of Science and Tech	Kochi 682 022 (**KE**)	0484-540619	532495	http:\\www.cusat.ac.in
9	Delhi College of Engg. (Delhi)	Rohini Campus Bawana Rd. Delhi 110 042 (**Del**)	011-7296918	2960038	http:\\www.dceonline.net
10 *	Deccan College PG and Res Institute *	Pune 411 006 (**MAH**)	020-6693794	6692104	
11	Ferguson College, (Pune).	Pune 411 004 (**MAH**)	020 -5656061-65		
12	Gokhale Inst of Politics and Eco.	Pune 411 004 (**MAH**)	020-5650287	5652579	
13	Govt Eng College, Salem, (Madras)	Salem 636 011 (**TN**)	04288-0448157		
14	Gujarat University	PB No. 4010 Navrangpura, Ahmedabad 380 009 (**GJ**)	079-78222	78234	
15	Jamia Hamdard	Hamdard Nagar New Delhi 110 062 (**Del**)	011-6089688	6088874	http:\\www.jamiahamdard.org
16 *	Jamia Millia Islamia *	Jamia Nagar, New Delhi 110 025 (**Del**)	011-6831717	6821232	
17	Mangalore University	New Admn Bldg,Mangalagangothri M'lore 574199 (**KR**)	0824-742139	742367	
18	Marine Eng College, (Mumbai)	MG Road Fort, Mumbai 400 032 (**MAH**)	022-2652819		
19	Marine Eng College, (Calcutta)	Calcutta 700 073 (**WB**)	033-2410071	2413222	
20 *	Osmania University *	Hyderabad 500 007 (**AP**)	040-7018951	7019020	http:\\www.osmania.ac.in
21	Punjab Eng College, Chandigarh	Sector 14 Chandigarh 160014 (**PJB**)	0175-534299	783335	http:\\www.puchd.ac.in
22	Punjab University	Sector 14 Chandigarh 160014 (**PJB**)	0175-534299	783335	http:\\www.puchd.ac.in
23	St Xaviers College, (Mumbai)	MG Road Fort, Mumbai 400 032 (**MAH**)	022-2652819		
24	University of Hyderabad	Hyderabad 500 046 (**AP**)	040-3010500	3010145	prr@uohyd.ernet.in
25	University of Kashmir	Hazratbal Srinagar 190 006 (**JK**)	0194-420078	421357	
26	University of Kerala	Thiruvananthapuram 695 034 (**KR**)	0471-306422	307158	
27	University of Madras	Chepauk, Chennai 600 005 (**TN**)	044-5368778	5367654	
28	University of Mysore	Crawfort Hall, Mysore 570 005 (**KR**)	0821-428666	421263	
29	University of Pune	Ganeshkhind Pune 41007 (**MAH**)	020 -5656061-65	5653899	http:\\www.unipune.ernet.in

شماره ۳: کالجهای مهندسی Regional در ایالت های مختلف فعالیت دارند.

شماره ۱۰ : فقط رشته باستانشناسی

شماره ۱۶ : فقط رشته ارتباط جمعی

شماره ۲۰ : فقط رشته های کشتی سازی – ژئوفیزیک - ژنتیک

جدول شماره ۳. دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی هندوستان ، گروه سه که مدارکشان فقط در دوره کارشناسی (لیسانس) ارزشیابی می شود. تاکید می شود که تحصیل در دورهٔ کارشناسی نباید در کالج ها ی وابسته به دانشگاه ها انجام شود، البته به جز کالج هایی که نامشان در ذیل آورده شده است

	Universities	Address
1	Andhra University, Visakhapatnam	Visakhapatnam 530003 (**Andhra pradesh)**
2	Annamalai University, Annamalainagar	P.O.Annamalainagar 608002 Cuddalore District **(Tamil Nadu)**
3	Barkatullah Vishwavidyalaya, Bhopal	Hoshangabad Road Bhopal 462026 (**Madhya Pradesh)**
4	Chaudhary Charan Singh University, Meerut	Meerut 250005 **(Uttar Pradesh)**
5	Deen Dayal Upadhaya Gorakhpur University, Gorakhpur	Gorakhpur 273009 **(Uttar Pradesh)**
6	Devi Ahilya Vishwavidyala, Indore	Nalanda Parisar 169 Ravindra Nath Tagore Marg, Indore 452001**(M.P.)**
7	DR Bhim Rao Ambedkar University, Agra	Senate House, Pawali Park Agra 282004 **(Uttar Pradesh)**
8	Himachial Pradesh University, Shimla	Summer Hill, Shimla 171005, (**Himachal Pradesh)**
9	Jai Narain Vyas University, Jodhpur	Jodpur 342001 **(Rajasthan)**
10	Jamia Millia Islamia, New Delhi	Mohammad Ali Jauhar Marg Jamia Nagar New Delhi 1100025 **(Delhi)**
11	Jawaharlal Nehru Technologoical University, Heyderabad	Mahaveer Marg, Masab Tank Hyderabad 50028 **(Andhra Pradesh)**
12	Karnatak University, Dharwad	Pavate Nagar Dharwad 580003 (**Karnataka)**
13	Nagpur University, Nagpur	Ravindra Nath Tagore Marg Nagpur 440001 **(Maharashtra)**
14	Osmania University, Hyderabad	Administrative Bldg Hyderabad 500007 (**Andhra Pradesh)**
15	Punjabi University, Patiala	Patiala 147002**(Punjab)**
16	Ranchi University, Ranchi	Ranchi 834008 **(Bihar)**
17	Rajasthan Vidyapeeth University, Udaipur	Udaipur 313001**(Rajasthan)**
18	Rani Durgawati Vishwavidyalaya, Jabalpur	Saraswati Vihar Pachpedi Jabalpur 482001 **(Madhya Pradesh)**
19	Shivaji University, Kolhapur	Vidyanagar Kolhapur 416004 (**Maharashtra)**
20	University of Lucknow, Lucknow	Badshah Bagh Lucknow 226007 **(Uttar Pradesh)**
21	University of Calicut, Kozhikode	Calicut University P.O. Malappuram Dt. Kozhikode 673635 (**kerela)**

ادامهٔ جدول شمارهٔ ۳		
22	University of Rajasthan, Jaipur	Gandi Nagar Jaipur 302004 **(Rajasthan)**
23	University of Allahabad, Allahabad	Allahabad 211002 **(Uttar Pradesh)**
24	College of Engineering (University of Pune)	Tal - Baramati Dist Pune **(Maharashtra)**
25	College of Architecture (University of Pune)	College of Architecture University of Pune **(Maharashtra)**
26	Ness Wadia College of Commerce (University of Pune)	Ness Wadia College of Commerce University of Pune **(Maharashtra)**
27	College of Architecture, Chandigarh (Panjab University)	College of Architecture Chandigarh **(Panjub)**
28	Govt. College for Girls, Chandigarh (Panjab University)	Sector 11 Chandigarh **(Panjub)**
29	Govt. college for Girls, Chandigarh (Panjub University)	Sector 42 Chandigarh **(Panjub)**
30	College of Arts, Tilak Marg.(University of Delhi)	Tilak Marg New Delhi 110001 **(Delhi)**
31	College of Applied Sc. for Women (Uni. of Delhi)	Vivek Vihar Delhi 1100 95 (**Delhi)**
32	Hindu college (University of Delhi)	University Campus Delhi 110007 **(Delhi)**
33	Institute for the Physically Handicapped (University of Delhi)	Vishnu Degamber Marg New Delhi 110002 **(Delhi)**
34	Jesus & Merry College (University of Delhi)	Jesus & Merry College Delhi 110021 **(Delhi)**
35	St.Stephens College (University of Delhi)	University Campus Delhi 110007 **(Delhi)**
36	Hansraj College (University of Delhi)	University Campus Delhi 110007**(Delhi)**
37	Sri Venkateswar College (University of Delhi)	University Campus Delhi 110021 **(Delhi)**
38	Shri Ram College of Commerce (University of Delhi)	University Campus Delhi 110007 **(Delhi)**
39	Mirand House (University of Delhi)	University Campus Delhi 110007 **(Delhi)**
40	Loyola College, Chennai (University of Madras)	Loyola College, autonomous Chennai **(Tamil Nadu)**
41	St. Christopher Col. of Edn.,Chennai (University of Madras)	St. Christopher Col. of Edn., Atonomous, Chennai **(Tamil Nadu)**
42	Kisanchand Chellaram Law College (University of Mumbai)	Kisanchand Chellaram Law College, Mumbai **(Maharashtra)**
43	Sophia College for Women (University of Mumbai)	Sophia College for Women, Mumbai **(Maharashtra)**
44	Wilson College Chowpatty Mumbai (University of Mumbai)	Wilson College Mumbai **(Maharashtra)**
45	Institute of Science (University of Mumbai)	Institute of Science Mumbai **(Maharashtra)**

ادامهٔ جدول شماره ۳.		
46	Ramnarain Ruia College (University of Mumbai)	Ramnarain Ruia College Mumbai **(Maharashtra)**
47	Elphinstone College (University of Mumbai)	Elphinstone College Mumbai **(Maharashtra)**
48	University College of Physical Edn (Bangalore University)	Jnana Bharathi Bangalore **(Karnataka)**
49	University Visvesvaraya College of Engg. (Bangalore University)	University Visvesvaraya College of Engg. Bangalore **(Karnataka)**
50	BMS College of Engineering (Bangalore University)	BMS College of Engineering Bangalore **(Karnataka)**
51	Christ Collegeof Arts, Science and Commerce (Bangalore University)	Hosur Road Bangalore **(Karnataka)**
52	MS Ramaiah Institute of Technology (Bangalore University)	Rajaji Nagar Bangalore **(Karnataka)**
53	Modern Institute of Mgmt. & Business Admn. (Bangalore University)	Jana Bharathi Bangalore 560056 **(Karnataka)**
54	Mount Carmel College (Bangalore University)	Palace Road Bangalore **(Karnataka)**
55	R.V. College of Engineering (Bangalore University)	Banashankri III Stage Bangalore **(Karnataka)**
56	Smt. VHD Central Institute of Home Science (Bangalore University)	Palace Road Bangalore (Karnataka)
57	St. Josephs College of Arts and Science (Bangalore University)	Residency Road Bangalore **(Karnataka)**
58	St. Josephs College of Commerce (Bangalore University)	Residency Road Bangalore (Karnataka)
59	Ghousia College of Engineering (Bangalore University)	Ramangaram 571511 Bangalore (Dist) **(Karnataka)**
60	University College of Physical Edn (University of Mysore)	University College of Physical Edn Mysore University **(Karnataka)**
61	College of Fine Arts (University of Mysore)	College of Fine Arts University of Mysroe **(Karnataka)**
62	Maharajas College (University of Mysore)	Maharajas College University of Mysroe **(Karnataka)**
63	National Instiute of Engineering (University of Mysore)	National Instiute of Engineering University of Mysroe **(Karnataka)**
64	Shrijayachamara Jendra College of Engg. (University of Mysore)	Mysore 570006 **(Karnataka)**
65	JSS College of Arts Commerce & Sc. Nanjanguol (University of Mysroe)	Nanjjungud 571301 Mysore **(Karnataka)**
66	PES College of Arts Science, Mandya (University of Mysroe)	Mandya 571401 **(Karnataka)**
67	University College of Commerce and Business Mgmt	University College of Commerce and Bus. Mgmt Osmania Univer. **(A.P)**
68	University College of Engineering (Osmania University)	Administrative Bldg Hyderabad 500007 **(Andhra Pradesh)**
69	University College of Technology (Osmania University)	University College of Technology Osmania University **(A.P.)**

جدول شماره ٤. دانشگاهها و مراکز آموزش عالی هندوستان (مورد تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بعد از سپتامبر ۱۹۹۳)

	Universities	Address	Telephone	Fax	E-Mail & Web Address
1	All India Inst of Medical Sc.(AIIMS)	Ansari Nagar New Delhi-110029 (**Del**)	011- 6564851	6862663	http:\\www.aiims.ac.in/
2	University of Bombay	MG Road Fort, Mumbai 400032 (**MAH**)	022-2652819	2652832	http:\\www.mu.ac.in/
3	University of Calcutta	Calcutta 700073 (**WB**)	033 - 2410071	2413222	registrar@vecc.ernet.in
4	University of Delhi	Delhi - 110 007(**Del**)	011- 7667725	7667049	http:\\www.du.ac.in/
5	University of Pune	Ganeshkhind Pune 41007 (**MAH**)	020 -5656061-65	5653899	http:\\www.unipune.ernet.in
6	Aligarh Muslim University	Aligarh 202 002 (**UP**)	0571-700994	701331	http:\\www.amu.nic.in
7	Punjab University	Sector 14 Chandigarh 160014 (**PJB**)	0175-534299	783335	http:\\www.puchd.ac.in
8	University of Madras	Chepauk, Chennai 600 005 (**TN**)	044-5368778	5367654	vcoffice@unimad.ernet.in
9	Jamia Hamdard (Faculty of Pharmacy)	Hamdard Nagar N.Delhi 110 062 (**Del**)	011-6089688	6088874	http:\\www.jamiahamdard.org
10	Banaras Hindu University	Varanasi 221 005 (**UP**)	0542-368938	368174	http:\\www.bhu.ac.in
11	PG. Inst. of Medical Edn. and Res.	Sector 12 Chandigarh 160012 (**PJB**)	0172-747585-602	7444401	http:\\www.pgimer.nic.in/
12	Rajiv Gandhi University *	Bangalor 5600 41**(KR)**	080-6637058	6658569	http://www.kar.nic.in/rguhs
13	Manipal Academy of Higher Education	Manipal - 576119 **(KR)**	08252-71201-80	70062	office.mahe@manipal.edu

* شرط ارزشیابی مدارک، شرکت و قبولی در امتحانات جامع علوم پایه رشته مربوط به غیر از دیگر شرایط می باشد

جدول شماره ۵. رشته هاي تحصيلي در مقاطع كارشناسي ارشد و دكترا در دانشگاهها و مراكز آموزش عالي هندوستان گروه يك (ممتاز)

SERIAL NUMBER	MAJOR	AGRICULTURE																		SCIENCE													
	FIELD / UNIVERSITY	DIARY	FISHERIES	FORESTRY	HORTICULTURE	VET.SCIENCE	POULTRY	FOOD SCIENCE TECH	ANIMAL HUSBANDRY	PLANT PATHOLOGY	AGROMONY	GENETICS	FLORICULTURE	ENTOMOLOGY	SOIL SCIENCE	BIOTECHNOLOGY	ANIMAL Nutrition	IMMUNOLOGY	AGRICULTURAL Egg	MATHEMATICS	STATISTICS	CHEMISTRY	GEOLOGY	PHYSICS	COMPUTER SC.	BIOLOGY	LIFE SCIENCE	BOTANY	ZOOLOGY	FOOD SCIENCE	BIOTECHNOLOGY	BIOCHEMISTRY	GENETICS
1	All India Inst of Medical Sc. (AIIMS)																																
2	CCS Haryana Agri. University				*	*		*	*	*	*			*	*																		
3	Central Food Tech Res. Inst, Mysore							*																									
4	GB Pant University of Agri. and Tech.				*	*		*		*				*	*																		
5	Indian Agri Res Institute (IARI)				*					*	*	*		*	*	*			*														
6	Indian Council for Agri. Res. (ICAR) *	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*														
7	Indian Institute of Management (IIM)*																																
8	Indian Inst of Tech., Bombay																			*		*	*	*	*								
9	Indian Inst of Tech., Kharagpur	*						*							*	*			*	*	*		*					*					
10	Indian Institute of Science																			*				*	*	*						*	*
11	Indian Institute of Tech. Delhi																			*		*		*	*						*	*	
12	Indian Institute of Tech. Kanpur																			*		*		*									
13	Indian Institute of Tech., Madras																			*		*		*	*								
14	Indian Statiscal Inst Delhi																				*												
15	Indian Statiscal Inst.Bangalore																				*												
16	Indian Statistcal Inst. Calcutta																				*												
17	Indian Veterinary Res. Inst					*						*					*																
18	Jawaharlal Nehru University									*								*				*	*	*		*	*				*	*	*
19	National Dairy Res. Institute	*															*																
20	National Institute *																																
21	PG. Inst. of Medical Edn. and Res.																																
22	Punjab Agri. University		*	*	*	*		*	*	*	*			*	*	*	*		*	*	*	*		*				*	*			*	*
23	Sch of Plng and Arch Ahmadabad																																
24	Sch of Plng and Arch, New Delhi																																
25	Tata Inst of Social Sc																																
26	University of Agri. Sc. Bangalre	*	*	*	*		*	*		*	*	*		*	*	*	*		*	*	*	*		*				*	*			*	
27	University of Bombay																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
28	University of Calcutta																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
29	University of Delhi																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
30	University of Pune *																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
31	University of Roorkee																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

ادامه جدول شماره ٥

SERIAL NUMBER	ENGINEERING TECH. SCIENCE															
	ARCHITECTURE	CIVIL ENG.	COMPUTER.	INFORMATION TECH.	BIOTECHNOLOGY	ELECTRICAL ENG.	ELECTRONICS	MECHANICAL ENG.	METALLURGY	MINING	BUILDING	NUCLEAR ENG.	AEROSPACE	BIO MEDICAL	CHEMICAL	OCEAN
1																
2																
3																
4																
5																
6																
7																
8		*	*	*	*	*	*	*	*				*		*	
9		*	*	*	*	*	*	*	*	*						
10																
11		*	*	*	*	*	*	*			*			*	*	
12		*	*			*		*	*			*	*		*	
13		*	*		*	*	*	*	*		*		*	*	*	*
14																
15																
16																
17																
18																
19																
20																
21																
22		*	*			*		*								
23																
24	*										*					
25																
26																
27		*	*	*	*	*	*	*	*		*			*	*	
28																
29																
30																
31	*	*	*		*	*		*	*							

SERIAL NUMBER	HUMANITY & SOCIAL SCIENCES																				
	ENGLISH	LINGUISTICS	HISTORY	ANTHROPOLOGY	ECONOMIC	EDUCATION	PHILOSOPHY	POLITICAL SCIENCE	PSYCHOLOGY	SOCIOLOGY	LIBRARY & INFO. SC.	ACCOUNTING	LAW	MANAGEMENT	RELIGIOUS STUDIES	FINANCE	ADMINISTRATION	MASS COM	FINE ARTS	GEOGRAPHY
1																				
2																				
3																				
4																				
5																				
6																				
7												*		*		*				
8	*				*		*		*	*				*						
9																				
10														*						
11										*				*						
12																				
13										*										
14																				
15																				
16																				
17																				
18	*	*	*		*	*	*	*	*	*										*
19																				
20																				
21																				
22					*															
23																				
24																				
25																		*		
26	*				*				*	*										
27	*		*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*				*
28	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*									*
29						*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*			*
30	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*		*	*	*		*
31														*						

SERIAL NUMBER	MEDICAL/PARAMEDICAL SC												
	MICROBIOLOGY	EPIDEMIOLOGY	MEDICINE	DENTISTRY	PHARMACY	PHARMACOLOGY	IMMUNOLOGY	NUTRITION & DIETICS	PHYSIOLOGY	PATHOLOGY	ANATOMY	BACTERIOLOGY	NURSING
1	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21	*		*				*				*		
22	*												
23													
24													
25													
26	*					*			*				
27			*		*				*				
28						*			*	*	*		
29	*								*				
30	*		*		*								
31													

جدول شماره ٦. رشته هاي تحصيلي در مقاطع كارشناسي ارشد و دكترا در دانشگاهها و مراكز آموزش عالي هندوستان گروه دو (خوب)

SERIAL NUMBER	MAJOR	AGRICULTURE																		SCIENCE													
	UNIVERSITY	DIARY	FISHERIES	FORESTRY	HORTICULTURE	VET.SCIENCE	POULTRY	FOOD SCIENCE TECH	ANIMAL HUSBANDRY	PLANT PATHOLOGY	AGROMONY	GENETICS	FLORICULTURE	ENTOMOLOGY	SOIL SCIENCE	BIOTECHNOLOGY	ANIMAL NUTRITION	IMMUNOLOGY	AGRICULTURE Egg	MATHEMATICS	STATISTICS	CHEMISTRY	GEOLOGY	PHYSICS	COMPUTER Sc.	BIOLOGY	LIFE SCIENCE	BOTANY	ZOOLOGY	FOOD SCIENCE	BIOTECHNOLOGY	BIOCHEMISTRY	GENETICS
1	Aligarh Muslim University																			*	*	*	*	*	*			*	*		*	*	
2	All India Inst. of Speech and Hearing																																
3	All Regional Eng Colleges																																
4	Anna University																			*		*		*									
5	Banaras Hindu University				*				*		*	*			*	*				*	*	*	*	*				*	*			*	
6	Bangalore University																			*	*	*	*	*		*		*	*				
7	Birla Ins of Tech and Science																			*		*		*									
8	Cochin Uni of Science and Tech		*																	*	*	*	*	*							*		
9	Delhi College of Egg. (Delhi)																																
10	Deccan College PG and Res Institute *																																
11	Ferguson College, (Pune).																						*	*									
12	Gokhale Inst of Politics and Eco.																																
13	Govt Eng College, Salem, (Madras)																																
14	Gujarat University																			*	*	*			*			*	*				
15	Jamia Hamdard																					*			*			*				*	
16	Jamia Millia Islamia *																																
17	Mangalore University																			*	*	*		*				*	*				
18	Marine Eng College, (Bombay)																																
19	Marine Eng College, (Calcutta)																																
20	Osmania University *																			*	*	*	*	*	*			*	*			*	*
21	Punjab Eng College, Chd. (Punjab)																																
22	Punjab University																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*	*
23	St Xaviers College, (Mumbai)																																
24	University of Hyderabad																			*	*	*	*	*	*			*	*			*	
25	University of Kashmir																			*	*	*		*	*			*	*			*	
26	University of Kerala																			*	*	*	*	*	*			*	*		*	*	
27	University of Madras																			*	*	*	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*
28	University of Mysore																			*	*	*	*	*	*	*		*	*	*		*	
29	University of Pune																			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

ادامه جدول شماره ٦

SERIAL NUMBER	ENGINEERING TECH. SCIENCE															
	ARCHITECTURE	CIVIL ENG.	COMPUTER.	INFORMATION TECH.	BIOTECHNOLOGY	ELECTRICAL ENG.	ELECTRONICS	MECHANICAL ENG.	METALLURGY	MINING	BUILDING	NUCLEAR ENG.	AEROSPACE	BIO MEDICAL	CHEMICAL	OCEAN
1	*	*				*	*	*							*	
2																
3																
4	*	*	*		*	*	*	*	*	*					*	*
5		*	*			*	*	*	*	*				*	*	
6	*	*	*			*	*	*								
7		*	*			*	*	*								
8		*	*				*									
9	*	*				*	*	*								
10																
11																
12																
13																
14			*													
15					*											
16																
17																
18																
19																
20	*			*		*	*	*						*	*	
21	*	*				*		*								
22															*	
23																
24		*	*			*	*									
25		*	*			*	*	*							*	
26			*		*											
27																
28																
29	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

SERIAL NUMBER	HUMANITY & SOCIAL SCIENCES																					
	ENGLISH	LINGUISTICS	HISTORY	ANTHROPOLOGY	ECONOMIC	EDUCATION	PHILOSOPHY	POLITICAL SCIENCE	PSYCHOLOGY	SOCIOLOGY	LIBRARY & INFO. SC.	ACCOUNTING	LAW	MANAGEMENT	RELIGIOUS STUDIES	FINANCE	ADMINISTRATION	MASS COM	FINE ARTS	GEOGRAPHY
1	*	*	*		*	*	*	*	*	*		*	*		*					*
2																				
3																				
4												*								
5	*	*	*		*		*	*	*	*	*	*								*
6	*		*		*		*	*	*	*	*	*	*	*						*
7														*						
8					*							*	*	*		*				
9																				
10		*																		
11	*				*															
12																				
13																				
14	*	*	*		*		*		*	*		*	*	*						*
15														*						
16																		*		
17	*		*		*			*		*		*		*		*				
18																				
19																				
20	*	*	*		*			*	*			*		*		*				*
21																				
22	*		*	*	*		*	*	*	*	*	*		*				*		*
23																				
24	*	*	*	*	*	*	*	*		*				*	*					
25	*	*	*		*	*		*		*		*	*	*	*	*				*
26	*	*	*		*		*	*	*	*		*		*	*	*				
27	*			*	*	*			*	*	*	*		*						*
28	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*								
29	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*		*	*	*		*

SERIAL NUMBER	MEDICAL/PARAMEDICAL SC											
	MICROBIOLOGY	EPIDEMIOLOGY	MEDICINE	DENTISTRY	PHARMACY	PHARMACOLOGY	IMMUNOLOGY	NUTRITION & DIETICS	PHYSIOLOGY	PATHOLOGY	ANATOMY	BACTERIOLOGY	NURSING
1			*	*		*			*		*		
2													
3													
4													
5	*		*			*			*	*	*		
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15					*	*							
16													
17													
18													
19													
20	*												
21													
22													
23													
24													
25													
26													
27						*			*	*	*		
28													
29													

پیوست ها

- فرم درخواست ویزای تحقیقاتی
- راهنمای تکمیل فرم درخواست ویزای تحقیقاتی

Application for approval of research project and for authorization of visa (to be submitted in 6 sets)

PART – A

Please Affix a passport size photo here

1. **NAME:**
   Surname name **First name** **Middle name**

2. **Father's name:**
   (Husband's name in case of marries women)

3. **Sex:**

4. **Date of birth:**

5. **(a) Nationality:**

   (b) Passport No. and date of

   issue and period of validity

6. **(a) Occupation (status and Institution):**

   (b) Present Address:

   (c) permanent address:

7. **Accompanying dependents/spouse**
   (name, sex, nationality, date of birth,
   passport No. place & date of issue &
   period of its validity & occupation to be given)

8. **Major field of specialization:**

9. **Source of funding:**

10. **Proposed duration of stay in India:**

11. **Academic training:**

Colleges/universities	year	Degree	earned	Major field attended

12. **Professional employment history**
    (Beginning with most resent):

Inclusive date	position	Institution

13. **Publications:**

14. **Proficiency in Indian Languages:**

15. **Whether the scholar applied for or undertook any other project in India in past and if so, the details thereof. Please also indicate whether the present project is in continuation extension of the earlier project or a separate project:**

16. **Whether the scholar has submitted the same or any other project for research in India through any agency, if so indicate:**

(a) **Title of the project:**

(b) **Agency through which applied:**

17. Previous visits to India:

Date of visit	Places visited	purpose	Category of visa

Part – B

18. Title of proposed research Project in India:

19. Name of Indian Institution University of affiliation where the proposed project will be undertaken and name of Indian project supervisor/consultant. (certificate of affiliation from the Institutions/University should be enclosed)

20. Major objectives of investigation precise information should be giving here and the research project giving the information in detail may be enclosed)

21. Problem to be investigated :

22. Places to be Visited

23. Research methodology to be followed:

24. Type of data to be collected : And sources from which it is to be gathered:

25. Whether the project will be undertaken individually or some other foreign scholar/ Indian scholar will also work. If so, give details (Including Bio-data of the other scholar(s) and also a full program.

26. Name of Indian mission where: Visa authorization is to be sent.

Note: - concealment of any material/information or any Misstatement is likely to result in the refection of the Application.

UNDERTAKING

In connection with grant of research visa to me for undertaking Ph.D. student in India, I undertake that while in India I will not engage in political activities, activities prejudicial to the interests of India or activities, which could be embarrassing to Indian's relation with any foreign country.

I also undertake that the entire expenditure on the research project in India will be met by foreign exchange remitted through normal banking channels.

I also understand that I am not to visit any border / restricted /protected /prohibited/tribal areas in India in connection with the research project.

(SIGNATURE OF APPLICANT)

راهنمای تکمیل فرم درخواست ویزای تحقیقاتی هندوستان که بایستی فرم انگلیسی آن در شش نسخه تکمیل و ارائه گردد

توجّه: مطالب داخل پرانتز اضافه شده مترجم می‌باشد.

– PART - A –

۱- نام خانوادگی　　نام اوّل　　نام دوّم

۲- نام پدر/در صورت متأهل بودن خانم‌ها نام همسر

۳- جنسیّت

٤- تاریخ تولّد

٥- الف: ملّیّت.

ب : شمارهٔ پاسپورت، محلّ و تاریخ صدور، مدّت اعتبار.

٦- الف: شغل (شامل سمت و نام محلّ کار)

ب : آدرس فعلی

ج : آدرس دایم

۷- مشخّصاتِ همراهان شامل نام، جنسیّت، ملّیّت، تاریخ تولّد، شمارهٔ پاسپورت، محلّ صدور و تاریخ اعتبار آن (در صورت کافی بودن فضا برای درج مطالب فوق می‌توان با ذکر علامت ستارهٔ * خواننده را به محلّ مناسب ارجاع داد).

۸- گرایش اصلی حرفه یا تخصّص

۹- منبع درآمد: (دانشجویان آزاد (Self Finance) و دانشجویان بورسیه، ارگان بورس دهنده را در فرم قید نمایند).

۱۰- مدّت اقامت تخمینی در هند(سه سال و نیم).

۱۱- دوره‌های آموزشی گذرانیده شده شامل نام دانشگاه، سال، مدرک اخذ شده و گرایش اصلی.

۱۲- سابقهٔ استخدامی.

۱۳- آثار چاپ شده.

١٤- آشنایی با زبان‌های هندی.

۱۵- آیا دانشجو قبلاً پروژه‌ای در کشور هند انجام داده است در صورت مثبت بودن آیا پروژهٔ فعلی ادامه و تکمیل پروژهٔ قبلی و یا طرح حاضر جدید خواهد بود (بهتر است پاسخ منفی به سئوال داده شود. No)

١٦- آیا دانشجو قبلاً پروژهٔ مشابهی را به سازمان و یا مرکزی در هند ارائه داده است یا خیر؟ (بهتر است پاسخ

منفی به سئوال داده شود N.A.). در صورت مثبت بودن جواب

الف: عنوان پروژه

ب: سازمان اعزام‌کننده

۱۷- بازدیدهای قبلی از هند:

نوع ویزا	هدف	جاهای بازدید	تاریخ بازدید

(از تاریخ ورود به هند تا خروج).

– PART - B –

۱۸- عنوان پروژه تحقیقاتی (دکتری) در هند.

۱۹- نام دانشگاه/ مؤسّسات وابسته که پذیرش از آن اخذ شده است و ارایه نامه تأیید پذیرش از دانشگاه مربوطه (در این قسمت در صورت قطعی بودن پذیرش، نام دانشگاه مربوطه را قید نمایید در غیر این صورت هیچگونه جوابی ندهید).

۲۰- هدف اصلی تحقیقات.

۲۱- مسئله مورد تحقیق (اطّلاعات مختصر و دقیق در اینجا آورده شود ولی به طور کاملتر در قالب یک ضمیمه پیوست ارائه گردد).

۲۲- مکان‌های مورد بازدید: .(حتماً دانشجو قید نماید غیر از دانشگاه محلّ تحصیل به هیچ مرکز یا مکانی مراجعه نخواهد کرد).

۲۳- روش‌های تحقیقاتی که دانشجو بایستی براساس آن عمل نماید.

۲٤- روش جمع‌آوری اطّلاعات و منابعی که اطّلاعات ازآن گردآوری می‌شود.

۲۵- آیا پروژهٔ انفرادی خواهد بود و یا به صورت جمعی انجام خواهد شد.(بهتر است نوشته شود انفرادی).

۲٦- نام سفارت و یاکنسولگری در ایران که صدور ویزا را به عهده دارد (برای دانشجویانی که در ایران هستند سفارت هند ـ تهران و برای دانشجویانی که در هند هستند پلیس شهر محلّ اقامت ذکر گردد).

[توجّه: در صورت کامل نبودن پاسخ‌ها و یا صحیح نبودن آنها درخواست دانشجو قابل بررسی و اقدام نخواهد بود].

(در ضمنً بندهای شمارهٔ ۲۰ تا ۲٤ را می‌توان به صورت جداگانه نیز حدّاقل در ۲ صفحه در قالب ضمیمه به پیوست فرم ارسال نمود که تقریباً همان پروپزال می‌باشد).

(همچنینً علاوه بر تکمیل بندهای شمارهٔ ۲۰ تا ۲٤ پیشنهاد می‌شود همین مطالب به صورت جداگانه نیز تحت عنوان پروپزال حدّاقل در ۲ صفحه همانند عناوین ذیل تهیّه گردد):

الف: علّت انتخاب موضوع تحقیق.

ب : اهمیّت موضوع تحقیق.

ج- مروری بر مطالعهٔ گذشته.

د- کاربردهای تحقیق.

هـ- ساختار تحقیق.